

FÜREDI HISTÓRIA

HELYTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT

XXV. ÉVFOLYAM 2. SZÁM 73.

2025.

*Jókai arcképe és borrendi díszoklevele a borrendi avatáson
a balatonfüredi református templomban 2014. 03. 22-én*

(Gázi József felvétele).

110 éve született és 50 éven hunyt el dr. Debrőczy Tibor

Fent: síremléke a balatonarács régi (református) temetőben. Alul: emlékjelei a szívkórház falán

(Fotók: TBT)

TARTALOM

KÖZLEMÉNYEK

Tóth-Bencze Tamás: JÓKAI ÉS GYŐR	3
Csizmazia Darab József: JÓKAIRÓL PER TANGENTEM	11
Gaál Antal: ELSŐ ÉS EGYETLEN	17
Baán Beáta: EPPUR SI MUOVE! JÓKAI VETÉLKEDŐ – 1983	18
Simon Attila: DEBRŐCZI TIBOR EMLÉKTÁBLÁJÁNAK AVATÓ BESZÉDE	26
Tóth-Bencze Tamás: ÚJABB EMLÉKJEL BALATONFÜREDEN	27
EGY SIKERES ÜGYVÉD HIHETETLEN KALANDJAI FÜREDEN – AVAGY EGY IRATKÖTEG TÖRTÉNETE	28
Csizmazia Darab József: LAKATOS ANDRÁSRA EMLÉKEZTÜNK	29
Tóth-Bencze Tamás: KIEGÉSZÍTÉSEK A BÁL TÖRTÉNETÉRŐL SZÓLÓ ÚJ KÖNYVHÖZ	35

FÜREDI HISTÓRIA
helytörténeti folyóirat

XXV. évfolyam 2. szám 73. 2025.

Alapítva: 2001-ben

Felelős szerkesztő:
BAÁN BEÁTA

Szerkesztő bizottság:
BÉRESI ÁKOS,
P. MIKLÓS TAMÁS,
Dr. SZÜTS ISTVÁN GERGELY,
TÓTH-BENCZE TAMÁS

Nyomdai előkészítés:
TÓTH-BENCZE TAMÁS

Kiadja
a Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület

Felelős kiadó:
TAKÁCS MIKLÓS
elnök

A folyóirat
Balatonfüred Város Önkormányzata
támogatásával jelent meg.

A pecsétnyomat rekonstrukciója
PÁLFFY KÁROLY
grafikusművész munkája.

Ára: 1000 Ft

A folyóiratot az egyesületi tagok
tagilletményként kapják.

Megjelenik évenként háromszor:
április, július, december

Szerkesztőség:
E-mail cím: furedihistoria@gmail.com

Nyomda:
OOKPress, Veszprém
Felelős vezető: SZATHMÁRY ATTILA

ISSN 1587-9399

E számunk szerzői:

Baán Beáta, ny. művelődési ház igazgató,
Balatonfüred

Csizmazia Darab József, üzemmérnök,
Balatonfüred

Gaál Antal, ny. mérnök
Balatonfüred

Dr. Simon Attila, főigazgató, Balatonfüredi Állami
Szívkórház,
Balatonfüred

Tóth-Bencze Tamás, könyvtáros,
Eplény

A folyóirat kapható:

Balatonfüreden, a Lipták Gábor Városi Könyvtárban,
a Grafit Papír-Írószer-Nyomatvány Boltban
(Köztársaság utca 18.),
a Zsidó Kiválóságok Házában
(Bajcsy-Zsilinszky u. 32.),
a Tourinform Irodában (Huray villa, Blaha Lujza u. 2.),
a Vaszary Galériában (Honvéd u. 2-4.),
a Jókai Mór Emlékházban (Honvéd u.1.),
a Vitorlázeumban (Vitorlás tér 1.),
a ModerMűtárban [MOMÜ] (Blaha Lujza utca 3-5.),
az Arácsi Népházban (Lóczy Lajos utca 62.) és
a Bodorka – Balatoni Vízüvilág Látogatóközpontban
(Tagore sétány).

Köszönjük a szerzőknek, alkotóknak, hogy tiszteletdíjukról lemondtak, és ezzel támogatták a folyóirat megjelenését.

A folyóirat korábbi számai – az utolsó néhány szám kivételével – pdf formátumban letölthetők a <http://www.historia-bfured.hu/f%C3%BCredi-hist%C3%B3ria,14.html> oldalról, illetve az egyes számok tartalomjegyzéke alatt található link segítségével. Továbbá elérhetők még a <http://epa.oszk.hu/04100/04165> linken is.

A következő számhoz a kéziratok leadásának határideje: 2025. október 15.

Kérjük, hogy a kéziratokat „Word”-ben szíveskedjenek leadni, illetve azt, hogy az illusztrációnak szánt, leadott képek minimum 300 DPI felbontásak legyenek.

TÓTH-BENCZE TAMÁS

JÓKAI ÉS GYŐR

Jelenlegi ismereteink alapján Jókai Mór győri tartózkodását csak egy 1892-es esemény (lásd később) kapcsán lehet egyértelműen beazonosítani.

Lám Frigyes a „Győr a magyar regény- és novellairodalomban” című munkájában a következőt írta: *„Jókai pedig bizonyára Győrben is járt, hiszen szülővárosától még a régi időben is csak egy macskaugrásra volt városunk. De erről, legalább eddig, semmit sem tudunk.”* A szerző forrásként Császár Elemér „Jókai és Győr” című írására hivatkozott, de utóbbiban csak arról van szó, hogy Jókai három szállal kötődött Győrhöz. Császár Elemér az alábbiakat közölte: *„Homerosért hét város versengett – Jókaiért akár hetvenhét is sorompóba szállhatna, mert Jókai egyformán minden magyar városé. Magáénak vallja őt minden magyar város, nemcsak a Csonkaország területén, hanem azok is, amelyeket tíz évvel ezelőtt a modern Babilonban egypár elvakult, korlátolt állambölcs leszakított ezeréves államunk testéről és odavetett koncul az ordító sakálloknak és hiénáknak. Közéjük tartozik Komárom is, Jókai szülőhelye. Készséggel elismerjük, hogy Jókai igazi városa Komárom: ott ringott bölcsője, oda vonzotta szíve. Átengedjük a komáromiaknak ezt a dicsőséget, annál is inkább, mert amint akkor Jókainak volt szüksége Komáromra, most Komáromnak van szüksége Jókaira: a nagy regényíró szimbóluma ott, >>csehszlovák<< földön, szelleme éleszti lobogó hazafiságuk tüzét. A többi, Jókaiért versengő magyar város közül azonban kevés van, amely annyi jogot formálhatna hozzá, mint Győr – ezt szeretném igazolni, összekeresve azokat a szálakat, amelyek Jókait a legkedvesebb magyar városhoz, Győrhöz fűzik. Három ilyen szálát látok. Az egyik Jókait az embert kapcsolja Győrhöz. „Jókaiival a kis magyar Alföld ajándékozta meg nemzetünket, országunknak az az áldott darabja, mely egyesíti magában minden nemzet boldogulásának két legfőbb, elengedhetetlen tényezőjét: a termékenység és a műveltség iránti fogékonyságot. Az acélos magyar buza megerem másutt is Szent István földjén, a lelkek fogékonyak másutt is a műveltség iránt, de együtt a kettő, a szellemi és anyagi gazdagság csak itt található, az ősi Pannónia északi sarkában – s ennek a földnek fővárosa évszázadok óta Győr volt. Ami az egész országnak Budapest, az a kis magyar Alföldnek Győr: legnagyobb, legvirágzóbb, legműveltebb városa s a Csallóközsülte Jókai mindaddig, míg komáromi lakását föl*

nem cserélte a pestivel, ide tartozott, Győr szférájába.” A másik két szálként – amely Győrhöz kapcsolta Jókait – „A löcsei fehér asszony” és a „Névtelen vár” c. regényeit említette Császár Elemér.

A löcsei fehér asszony c. regényének főszereplője, Korponay Jánosné Géczy Julianna (Osgyán, 1680 k. – Győr, 1714. szeptember 25.) élete utolsó szakaszában Győrben raboskodott, itt is végezték ki.

Jókai több művében, de leginkább a „Névtelen vár” c. regényében foglalkozik a győri (kismegyeri) – a franciák ellen vívott, és elveszített – 1809-es csatával. Ebben nagyapja is részt vett. Forrása valószínűleg Kisfaludy Sándor által a nádornak írott jelentése volt. 1897-ben a kismegyeri emlékmű – október 17-én tartott – avatására Jókait is meghívták.

Jókai az ünnepségre egészségi állapota miatt nem tudott elmenni, de ez alkalomból egy levelet írt Goda Béla alispánnak:

„Fölöttébb megtisztelő rám nézve a Nagyságod által hozzám intézett meghívás a kismegyeri emlékszobor leleplezésére. A legutolsó nemesi inzurrekciónak, mely oly sok gúnnyal es rágalommal lett illetve, s mely azt meg nem érdemelte, méltó elismerését látom ez emlék létrehozatalában. Ez a hálás utókornak egy nagy adóssága a dicső küzdelemben elvérzett ősök irányában, a mit a mai napon leró a nemzet. Különösen gondviselészerű momentumot találok abban az intézkedésében, hogy – mely elégtételt a dicsően harcolt nemes ősöknek áldott eszű es emlékü vezére a mostoha viszonyok miatt a múltban meg nem adhatott – azt mostanság a magyar királyi dinasztianak egy ifjú daliás sarjadéka jelenlétével szentesíti, kinek számára meg dúsan fakadhatnak új babérok e megtisztelt hősöknek sírjából. Kívánjuk – Isten adja! Én magam azonban, sajnos hogy nem vehetek részt (de csak testben) e dicső ünnepélyen. Engem a rendes őszi időváltással megjelenő bajok ismét szobám négy fala közé zár, s csak távolból küldhetem hálás üdvözletet azoknak, akik az emléket létrehozták, s akik azt fölszentelik. Isten áldása legyen rajtuk és hazánkon. Legmélyebb hazafiúi tiszteletem kifejezése mellett maradok Nagyságodnak

*Buda pesten, 1897. október 13-án
igaz híve es szolgálja
Dr. Jókai Mór.”*

Kossuth Lajos 1843-ban a győri csatát a magyar történelem legsötétebb napjának nevezte.

Győr, a városháza nyugati oldala; kismegyeri emlékszóbor (középen); Baross utcai sarokház

Képeslap (1899 körül)

Forrás: <https://regigyor.hu/wp-content/uploads/2024/05/Kismegyeri-csata-emlek-1899.jpg>

Letöltés ideje: 2025. március 24. 10 óra 38 perc

A „Rab Ráby” című regényében Jókai egyfajta komikus leírást ad Győréről: A pesti polgárok folyton a győri polgárok miatt szenvednek. Eddig csak Győrben volt csillagvizsgáló. Az csinálta meg az egész ország számára az időjárást. Már pedig, ami jó Győrnek, az nem jó Pestnek. Ezt mutatja a győri kalendárium időjósolása is. Csak egy holdfertyára tesz esőt, az egész hónapra száraz időt. Miért teszi ezt a győri asztronómus? Azért csinál a győri asztronómus az egész hónapra szárazságot, mert a győriek gabonakereskedők, akiknek az kell, hogy az aratás előtt szárazság legyen, az ő búzájuknak az ára felmenjen. Ellenben a pestiek disznókereskedők, akiknek meg az kell, hogy ilyenkor jó esők legyenek, hogy a kukorica felvehesse magát s a sertések a nagy hőségtől torokgyíkot ne kapjanak, – ezért volna szükség Pesten is csillagvizsgáló toronyra, ahol a magunk asztronómusa olyan időt csináljon a számunkra, amely nekünk kell, nem Győrnek. – így írt Jókai a regénye 24. fejezetében.

Akinek híres párbaját Jókai a Kőszívű ember fiaiban Baradlay Richárd – Palvicz Ottó összecsapásaként örökítette meg: szini Sebő Alajos huszár alezre-

des (Csiliz)Nyáradon született, Balonyban keresztelték meg, 1811. június 9-én. A báró Hermann Riedesel zu Eisenbach dragonyos (kürassier / vértés) őrnaggyal folytatott – tápióbicskei, Jókainál az isaszegi – párharcban ő is súlyosan megsebesült. Később Győrben élt, a Nádorvárosban halt meg 1882. október 11-én*. [* az ottani római katolikus anyakönyv szerint, viszont a gyászjelentése és a balonyi római katolikus anyakönyv szerint már 10-én elhunyt.]

A regényben felfedezhető még Lebstück Mária (Zágráb, 1830. augusztus 15. – Újpest, 1892. május 30.), Jókai egy másik művének – A női honvédhadnagy – hősnője, [ismertebb néven: Mária főhadnagy, Huszka Jenő és Szilágyi László operettet is írt róla] az 1850-es évek közepétől több mint tíz évig élt Győrben. Ő, mint Edit baronessz, Baradlay Richárd menyasszonya szerepel a filmbeli csatában is.

Jókai Mór több színművét, illetve művének színpadi változatát (pl.: Az arany ember, amelynek cselekményének egy része is Balatonfüreden játszódik) bemutatták Győrben is – „Az arany ember”-t 2015-ben musical változatban is.

A „Jókai 200” bicentenáriumi országos ünnepeket Balatonfüreden nyitották meg 2025. február

18-án. Ennek során számos megemlékezés is volt. Nem véletlenül, mert 200 éve, ezen a napon született „a nemzet mesemondója”. A Kulturális és Innovációs Minisztérium (KIM) most, 2025. február 18-án egész éves programsorozatot indított. A minisztérium közleménye szerint „a Jókai 200 kulturális évad célja annak bemutatása, hogy az író gazdag életműve a ma emberéhez is szól, hiszen manapság különösen aktuálisak azok az értékek, amelyeket Jókai Mór egész életében képviselt: a hazáért, annak kultúrájáért és szuverenitásáért, a nemzeti összetartozásért való kiállás.” A rendezvénysorozatot Hankó Balázs kulturális és innovációs miniszter nyitotta meg Balatonfüreden. A nyitógalán Demeter Szilárd, a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ főigazgatója az évaddal kapcsolatos programokról beszélt. Az ünnepségen – utalva a kétszázadik évfordulóra – a száz meghívott mellett, száz diák is jelen volt, akik Komáromból, Pápáról és Balatonfüredről érkeztek az Anna Grand Hotelben megtartott ünnepségre. A rendezvényen dr. Bókai István balatonfüredi polgármester mondott köszöntőt. Ezt követően a közönség a „Baradlay legenda” című musicalből hallgathatott meg részleteket, valamint a Reformkori Hagyományörzők Társasága palotást táncolt.

Az egyik ilyen rendezvény a Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület szervezésében, a Jókai emlékházban volt – még kora délután. Tárlatvezetéssel, érdekes veszegetésekkel várták az érdeklődőket. Takács Miklós, a Helytörténeti Egyesület elnöke köszöntötte a megjelenteket. Jókairól kutatói és tisztelői – Kovács Eleonóra, Márkusné Vörös Hajnalka – emlékeztek meg. Szó volt többek között Jókai nagy sikerű regényeiről épp úgy, mint a házasság, vagy a vendéglátás motívumairól Jókai Mór regényeiben. Befejezésül megkoszorúzták az író mellszobrát – Gyenes Tamás alkotása – a villa udvarán. Már késő délután / este – a gálaműsor zárásaként – emlékfát, Jókai Mór kedvenc fáját ültettek a sétányon az író tiszteletére.

1892. október 2-án Kisfaludy Károly győri szobrának (alkotója: Mátray Lajos) avatásán – többek között – Jókai Mór is jelen volt. Ekkor Jókai az Akadémia képviselőjében beszédet tartott:

„Tisztelt honleányok és honfiak! A legrégebbi irodalmi társaság nevében teszem le a koszorúmat a Kisfaludy-szobor lábaihoz, Győr város megörökítette ezzel a szoborral Kisfaludyt, magát pedig felmagasztalta vele.

Kisfaludy volt az első megválasztott tagja az Akadémiának, s első maradt a mai napig.

A természettudósok azt mondják, hogy a hegyi kristály magból képződve, jegecedik csoportossá.

Ilyen hegyi kristály a magyar irodalom is, mely folyton új kristályokkal növekedik. Ennek a kristálynak magva Kisfaludy Károly.

Nekem a Mindenható kegyelme megengedte, hogy együtt éljek Kisfaludy Károly kortársaival, és hogy együtt éljek a mai tudományos és irodalmi lángelmékkal és a közművelődés kiváló munkásaival is. Én tanúbizonyságot tehetek arról, hogy az a nimbus, amely Kisfaludy Károly fejét köríti, ma is ugyanolyan fényes, mint akkor volt. De ércnél erősebb emléke maradt Kisfaludynak a magyar nemzet szívében, mert ez tartósabb a vasnál, tartósabb az aranynál. Éljen az ő emléke a magyar hazával együtt örökké.”

A szoboravatót követő a vigadóban megtartott banketten pohárköszöntőt mondott: „Uram, uram! Zichy Antal uram, szálllok [valószínűleg szedési hiba, inkább szóllok lehet a helyes] az urhoz!

Én a poharamat Győr város országgyűlési képviselőjének egészségére emelem. Egy táborban szolgálunk: a szabadelvűség, hazaszeretet és magyar közművelődés táborában.

Ezt a három tudományt tanítottak nekünk az iskolában, s akkor az összekötő pontokat kerestek e három tudomány között, most pedig a szétválasztó pontokat keresik.

Hiszen mindnyájan úgy voltunk, hogy még a testvéreinkkel is összecivódtunk néha, annak idején. Azonban a jó édesanya a testvért a testvérral újra összebékítette. Ez az anya, a haza, ennek szeretete csillapítson meg és kössön össze bennünket, ha civakodunk.

Poharam emelem Francsics képviselő társamnak szellemi és lelki családjára, a hazafias. derék magyar bencésekre.

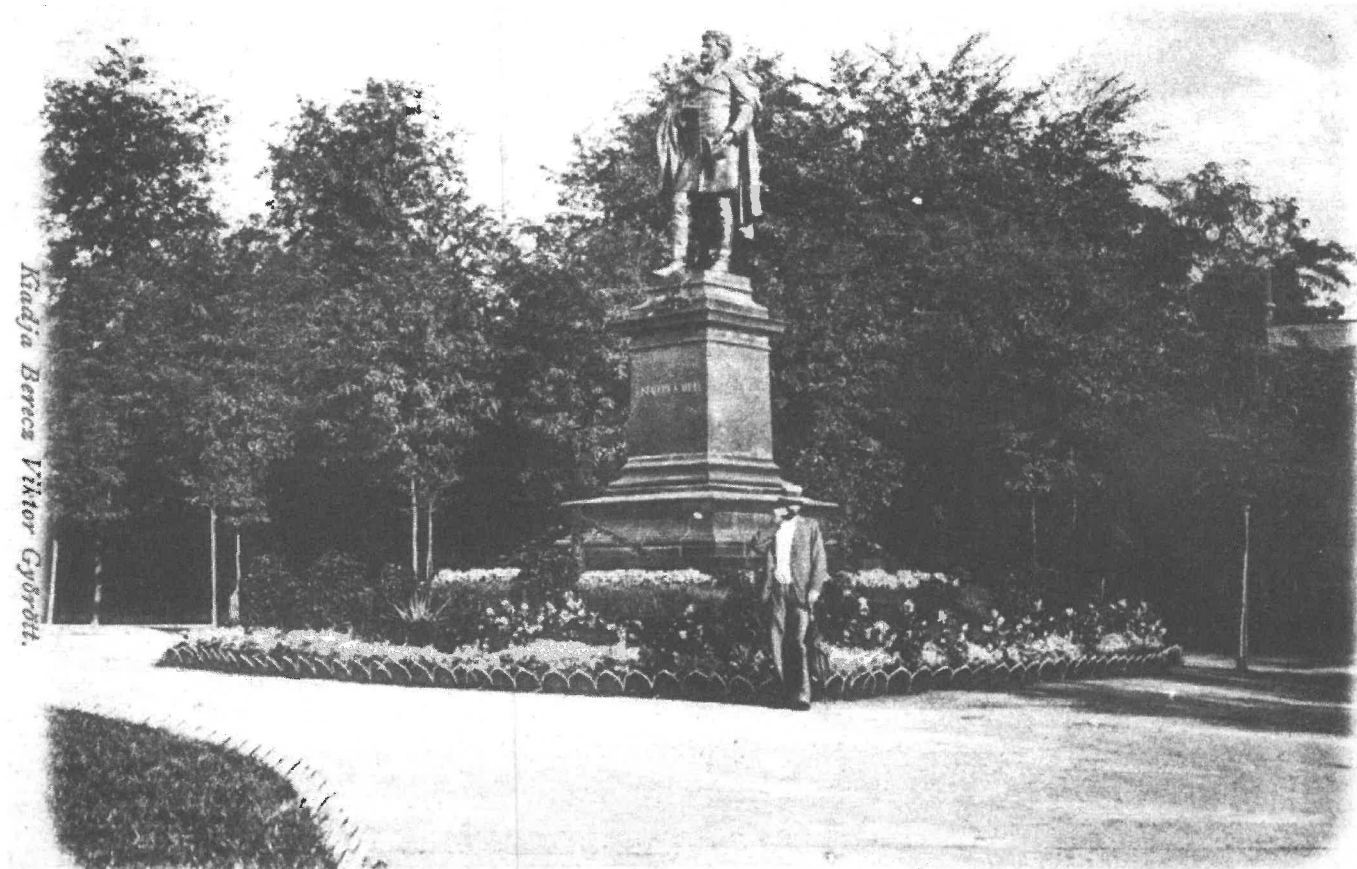
Mindenki tudja, melyik feletkezzetthez tartozom. Apám vallásának vagyok híve – s tisztelem a másét. Csak a vallástalanságot nem szeretem. Többre becsülöm a túlbuzgóságot is a hitetlenségénél.

Egy püspök jóbarátom, templom felszentelési ünnepen mondotta ezeket a szívembe hullott igéket:

>>A hazaszeretet egyenlő értékű az istenszeretettel. Aki meg akarja érdemelni a mennyországot, meg kell előbb érdemelni a hazáját.<<

A hazaszeretet az a közös vallás, közös cél, a melyben találkozunk, s a melyben én Francsics Norberttel találkozom. Emelem poharamat az ő egészségére.

Jókai az ünnep végeztével még az alábbi kijelentést tette: „Győr városa eddig a szépségével hódította meg az idegent, ma a szívével hódította meg.”

Kisfaludy-szobor.

Üdvözet Győrből.

Győr, Kisfaludy Károly szobra

Képeslap

Kiadta: Bercz Viktor (1900 előtt)

Eredetije az Országos Széchényi Könyvtár képeslap gyűjteményében

Forrás: <https://gallery.hungaricana.hu/hu/OSZKKepeslap/1414182/?list=eyJxdWVyeSI6ICJHeVx1MDE1MXIjS2I1ZmFsdWR5In0&img=0>

Letöltés ideje: 2025. március 23. 06 óra 45 perc

Győr városa 1893. május 14-én díszpolgárává választotta Jókai Mórt, továbbá határozták arról is, hogy az addigi Gyár utca a továbbiakban a nemzet mesemondójának nevét fogja viselni. Arra vonatkozóan nincs információ, hogy Jókai Győrben vette-e át a díszoklevelet, de valószínűbbnek tartom, hogy a fővárosban kereste fel a győri delegáció, és adta át neki az okmányt. Ugyanebben az évben (december 17-én) a győri ügyvédi kamara dísztagjává választotta meg.

1894. január 5-étől az 50. írói jubileuma alkalmából a győri városi törvényhatóság ünnepségsorozatot szervezett, és ennek keretében a Könyves Kálmánt (Jókai 1855-ben írta) adták elő a színházban, január 13-án. Jókai január 25-én kelt levelében köszönte meg a győrieknek a tiszteletére rendezett ünnepségeket.

Jókai temetésére Győrből delegációt küldtek. Erről így számolt be a Dunántuli Hirlap: „*Hatalmas gyászlobogó hirdeti szerkesztőségünk fölött és szerte a város minden középületén a mély fájdalmat, melyet mindnyájan a nemzet nagy írójának elhunytá fölött érezzük. Győr városa kétszeresen gyászol, mert kétszeres a csapás is, mely érte. Jókaiiban nemcsak a fölülmúlhatlan írói siratja, de e városnak díszpolgárát is, kit nem egyszer fogadott falai között. Jókai már ifjúkorában fölkereste Győrt, miről férfiéveiben is szeretettel emlékezik meg. Győr vármegye és város impozáns módon adnak kifejezést gyászuknak Jókai elhunytá fölött. Deputációval képviseltetik magukat Jókai temetésén s koszorút helyeznek ravatalára. Ezenkívül gyászuknak jegyzőkönyveikben kifejezést adnak. A küldöttségben a város részéről részt vesznek Veöreös Boldizsár, Fügi Ágoston ta-*

nácsosok, Szily Zoltán főügyész. Továbbá csatlakozásra hívják Hilbert Károly országgyűlési képviselőt, s a törvényhatósági képviselőket. A deputáció hétfőn reggel indul a fővárosba. Legyen fényes ez a küldöttség, Jókaihoz és Győr városához méltót Fejze ki bánatunkat az elmúlás fölött, de ama büszkeségünket is, hogy Jókai mienk volt.”

Jókai Mórról közintézmény (óvoda, iskola, művelődési központ) és közterület (utca) van (vagy volt) elnevezve Győrben.

2004-ben felállították / felavatták az író kőből készült mellszobrát (F. Csapó Irén alkotása) a róla elnevezett oktatási intézményben (Cuha u. 2.)

Hogy járt-e Kisfaludy Károly szobrának 1892-es avatásán kívül (korábban vagy később) Jókai Győrben? Erre vonatkozóan eddig nem sikerült adatot fellelni, de ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy amikor egyik ismerőse megkérdezte tőle, látta-e, hallotta-e már a rianást, amelyet olyan élethűen örökített meg „Az aranyember”-ben, Jókai így felelt: „Se nem láttam, se nem hallottam. – Hát, hogy tudtad úgy leírni? – Huray beszélt róla egyszermásszor.” Ebből is kitűnik, hogy Jókainak – a francia Jules Vernéhez hasonlóan – nem okozott gondot, ha olyan helyről, vagy eseményről kellett írnia, amellyel kapcsolatban még nem rendelkezett személyes tapasztalattal, ismerettel. A másoktól származó információkat remekül kiegészítve saját írói fantáziájával sajtóságos, és hitelesnek tűnő képet tudott alkotni.

Feltételezhető azonban, hogy mind 1835-ben, amikor Pozsonyba küldték cserediákként, mind pedig később, bécsi utazásai (Pl.: 1848 októberében a – 3. bécsi felkelés idején – Kossuth Jókait és Csernátony Lajost Bécsbe küldte, hogy együttműködést alakítsanak ki a bécsi forradalmárokkal.) alkalmával, ha nem is tartózkodott ott huzamosabb ideig, de átutazott Győrön. Az bizonyos, hogy rokonaihoz, Pápára átutazóban többször is előfordult, hogy a fővárosból gőzhajóval eljött Győrig, majd innen gyorskocsin ment tovább. (A Győr–Pápa–Celldömölk vasútvonalat 1871-ben adták át, ekkortól már akár is azzal is közlekedhetett.) 1856 márciusában felesége – Laborfalvi Róza (Benke Judit) – vendégszereplésre érkezett Győrbe, de Jókai Mór nem volt vele. Váli Mari visszaemlékezéseiben olvasható még, hogy ők Pápáról Győrig „ekhós tetejű társaskocsin” utaztak, majd Győrtől Pestig Gőzhajón tették meg az utat, amikor Jókait mentek meglátogatni.

Jókai Mór a szerzője azoknak az írásoknak, amelyek 1848 májusában jelentek meg a győri „Ha-

zánk” című lapban, – többnyire – J. M. szignóval. (Ez a „Das Vaterland” című német nyelvű lapot felváltó, dr. Kovács Pál szerkesztésében 1847. január 2. és 1848. augusztus 10. között Győrben megjelent első, vidéki magyar nyelvű kereskedelmi és szépirodalmi lap volt, a kiadója Noisser Richárd és Strebig Klára nyomdájában készült. A sajtóorgánumbukását egy cikk okozta, mely a győri nemzetőrséget gyakorlailag egy az egyben gyávának és hazárulónak nevezte: ez olyan felháborodást váltott ki a városban, melyet a szerkesztő már nem tudott elsimítani.) De ezek az írások [„Talpra magyar” == 1848. május 13. (211. szám), 843–844. oldal.; „Talpra magyar” (folytatás) == 1848. május 16. (212. szám), 848. oldal; „Talpra magyar” (befejezés) == 1848. május 18. (213. szám), 852. oldal; „Adjunk-e ajándékot a haza oltárára?” == 1848. május 30. (218. szám), 871. oldal] nem szerepelnek a Jókai Mór összes művei kritikai kiadásában: Cikkek és beszédek II.: 1848. március 1848. március 19 – 1848. december 31. – Budapest, 1967. Viszont az is igaz, hogy Jókainak 1849–49-ben írt művei jegyzékének összeállítását igazából sosem fejezték be. Az író életében ezek az írások érhető okból – nyílt felségsértésnek és felségárulásnak minősültek volna – nem jelenhettek meg. A Tanácsköztársaság bukása után az úgynevezett centenáriumi kiadásból pedig – a közvetlen politikai hatástól tartva – gyakorlatilag „kifelejtették” ezeket a munkáit. Jókai Mór szabadságharcos pályájának illusztrálására elsősorban a „megszelídített” visszaemlékezéseket használták fel, s mintegy ízelítőként közöltek néhány 1848-ban keletkezett „forradalmi” cikket. (Pl.: Utazás egy sírdomb körül; Emlékeim a szabadságharc idejéből.) A győri „Hazánk” című lap által közölt írásai tudomásom szerint máshol sohasem jelentek meg.

Jókai az újság szerkesztőjével – Kovács Pál – valószínűleg személyes kapcsolatban, vagy talán barátságban is állott. Jókait tulajdonképpen Petőfi Sándor „szervezte be” a győri hírlaphoz. A költő Petőfi agitálta, buzdította a barátokat, hogy írásaikkal biztosítsák a lap eszmeiségét. Ahogy ez egy, 1847. február 18-án keltezett, Kovács Pálhoz írott levelében olvasható: „Pálffyt s Jókait egyre sarkalom, hogy írjanak a Hazánknak s fognak is írni, Tompának is írtam már ez ügyben s üzentem Kerényinek. Mindnyájától várhat ön.” Bár az igaz, hogy magának Petőfinek is égető szüksége volt a megjelenési lehetőségre, az mégsem volt – és nem lehetett számára – mindegy, hogy kinek a lapjában, továbbá milyen szellemű lapban jelennek meg írásai. Ezért akarta tehát ide, a Kovács Pál – akihez személyes

barátság is fűzte – által szerkesztett vidéki lap köré szervezni íróbarátait is. (Továbbá: Győr szabad királyi város volt, tehát ahol a haladás fő erejét a városi polgárság és a polgárosodó köznemesi ifjúság jelentette, valamint Győrben még a pesti „Tízec Társasága” előtt megalakult a „győri tízec társasága”.)

Jókai Mór hallotta Balatonfüreden játszani – és személyesen is ismerte – a kor egy neves győri személyiségét: Farkas Miska cigányzenészt, aki jelenlegi ismereteink szerint 1852 és 1868 között játszott a füredi fürdőhelyen, de minden bizonnyal még a későbbi évek során is megfordult itt. 1857-ben – Jókai első ittjártakor – a jelenleg rendelkezésre álló információk alapján Farkas Miska nem lépett fel Füreden. Annyi bizonyos, – Écsy László balatonfüredi fürdőigazgató naplójában olvasható – hogy az 1864-es esztendőben június 30-án „*Farkas Miska zenekara délben megérkezvén, estve kezdettek a színházban és a sétaterén zenészni.*” A fürdővendégek névsorából az is kiderül, hogy Jókai Mór és családja július 5-én érkeztek meg a fürdőhelyre. (Az előző, 1863-as esztendőről június 14-én Écsy a következőt írta: „*A szegedi zenészek megérkezvén, a fejeváriak elbocsájtattak. Szép estve lévén, éji zenével tiszteltettek néhány úri vendégek.*” Mivel a naplóban nincs említés arra vonatkozóan, hogy a szegediek helyett más lépett volna fel a fürdőidény hátralevő részében, valószínűnek tartom, hogy Farkas Miska és „bandája” 1863-ban nem játszott Füreden, viszont Jókai családjával július 18-án megérkezett. 1865-ben újfent a szegedi banda húzta a talp alá valót. 1868-ban – az év tavaszán újjászervezett – zenekarával az Annabálon is muzsikált Farkas.)

Jókaiékkal és Farkas Miksával kapcsolatban az alábbi anekdotát találtam: „*A színésznő, Laborfalvi Róza, Jókai Mór felesége remek szakácsnő volt, aki nagyon szerette a jó étvágyú vendégeket, viszont ki nem állhatta azokat, akik csak turkálták a tálal, immel-ámmal ettek. Egy alkalommal több jeles, a Balatonnál nyaraló pesti ismerőssel együtt, az éppen a szomszéd faluban, Arácson fellépő híres cigányprímást, győri Farkas Miskát is meginvitálták balatonfüredi villájukba. Ő aztán igazán nem fanyalgott, nem várt biztatásra. Minden fogásból bőségesen (de nem túlságosan, úriember módra) fogyasztott. Nem mulasztotta el folyamatosan dicsérni sem az étkeket, így nagyon beopta magát Jókainé szívébe. A vacsora végén karon ragadta, s odalépegetett vele a ház urához, aki már a tarokkpartira készült. Látod, Móric – mondta neki – az ilyen vendégeket szeretem én. Ugye, Móric – kérdezte nyomatókkal – máskor is*

szívesen látjuk? Majd odafordult a megdicsért zenészhez: Mondja, mikor enne meg nálunk megint egy jó vacsorát? – Ha parancsolja, most azonnal – felelte Farkas Miska.”

Elképzelhető, hogy – ha nem is pontosan így, mert Farkas Miska többnyire Füreden, az 1850-es években még a szintén győri zenész Farkas Jóskával (tesvéreivel?) közös bandával lépett fel, de lehetséges, hogy az Arácson tartott táncestélyek némelyikén is muzsikált, – a történet többé-kevésbé valós eseményeken alapszik.

Ebben az esetben valószínűleg valamikor 1871 és 1886 között játszódhatott le, a mert a fürdővendég névsor szerint Jókaiék 1870 nyarán, még sógora, Huray István fürdőorvos villájában szálltak meg. Záró dátumnak az 1886-ot azért tekintem, mert Jókai felesége ez év novemberében halt meg, mindenképpen ezt megelőzően kellett történnie.

Praznovszky Mihály egyik esszéjében a következőt írta Jókairól: „*... a füredi csárdában, amelyben kitűnő cigány játszott, mint pl. Farkas Miska, gyakran megfordult egy-egy jó pohár arácsi, csopaki bor kedvéért.*”

Jókai és a cigányzenész nemcsak Füreden találkozhatott, hanem a fővárosban is, mert Farkas Miska ott is – például az Angolkirálynőben, ahol egy időben Deák Ferenc is huzamosabb ideig lakott – többször fellépett.

Farkas Mihály (Győr, 1829. március 8. – Győr, 1890. február 24.) cigányprímás, zeneszerző.

Korának ismert és nagyra becsült zenésze volt, Bihari János unokája. Nyolc éves korától hegedült, 14 évesen már prímás volt, a 1840-es években már ő a Dunántúl leghíresebb prímása. 1846–47 körül Pozsonyba került bandájával. Muzsikált Széchenyi István, Teleki László, Kossuth Lajos előtt is. A szabadságharcban Klapka seregében táborigazgató volt. Már 1853 nyarán Füreden játszott zenekarával, a korabeli fürdőlevelek, tudósítások dicsőítően írtak virtuóz játékáról. 1853–1869-ig, néhány év kivételével, közel 15 éven át szórakoztatta nyaranta zenekarával a fürdővendégeket. 1855-ben a Vörösmarty Mihály tiszteletére rendezett összejövetelen a tiltott Rákóczi-indulót és a költő kedvenc dalát húzta. A zenekarával bejárta az egész országot, Európában és Amerikában is óriási sikert arattak. Amerikából már betegen jött haza, együttese szétszéledt, elszegényedve, 61 évesen halt meg. A hangjegyeket ugyan nem ismerte, de hozzáértő ismerősei lekottázták a szerzeményeit.

Felhasznált irodalom:

- Császár Elemér: Jókai és Győr = Győri Szemle. 1930. 1–3. sz., 1–6. oldal.
- Csécs Teréz: Adalékok Lebstück Mária és Julius Pasche győri éveire = Arrabona. 2005. 1. szám, 243–256. oldal
(a vonatkozó részlet a 246. oldalon)
- Dunántúli Hírlap. 1904. május 8., 3. oldal.
- Erdélyi Pál: Jókai útja Révkomáromtól Pestig, a bölcsőtől a babérig. Pozsony, 1997.
- A Farkas Miska anekdota forrása: nemzetisegek.hu/repertorium/2008/03/belivek_55.pdf
- Győr Város jegyzőkönyvei. 79/1893
- Győr város közgyűlési jegyzőkönyvei: 295/2004 (VII. 8.) kgy. határozat.
- Hazánk. 1848. május 13., 16., 18., 30-i számai.
- Jókai az inszurrekcióról. = Budapesti Hírlap. 1897. október 16. (288. szám), 5. oldal.
- Jókai Mór a győri ügyvédi kamara dísztagja. = Győri Közlöny. 1893. december 21. (108. szám), 2. oldal
- Jókai ünnepek. = Győri Közlöny. 1894. január 4. (2. szám), 5–6. oldal. (A következő, január 6-i (3.) számot gyakorlatilag teljes egészében Jókainak szentelték. A január 11-i (4.) számban is még mintegy másfél oldalt kapott Jókai, illetve a tiszteletére rendezett ünnepségsorozat.
- Kisfaludy ünnep. = Győri Közlöny. 1892. október 4. (86. szám), 1–4. oldal. (Jókai beszéde(i) a 3., illetve a 4. oldalon.)
- A kismegyeri emlékszobor. = Pesti Napló. 1897. október 16. (288. szám), 6. oldal.
- Lám Frigyes: Győr a magyar regény- és novellairódalomban I. = Győri Szemle. 1942. 1–3. sz., 71–91. oldal (Az idézett szövegrész, a 84. oldalon, a teljes, Jókai vonatkozó rész a 81–84. oldalon olvasható.)
- Lengyel Dénes: Jókai Mór. Budapest, 1970.
- Lichtneckert András: Écsy László balatonfüredi fürdőigazgató naplója 1863–1892. Balatonfüred, 2008. 37., 39., 101. oldal
- Szekeres László: Jókai Mór forradalom alatt írt műveinek utóéletéhez = Irodalomtörténeti Közlemények. 1957. 4. szám, 411–445. oldal
- Mikszáth Kálmán: Jókai Mór élete és kora I.–II. Budapest, 1997.
- Nagy Miklós: Jókai Mór alkotásai és vallomásai tükrében. Budapest, 1975.
- Perényi József: Jókai Mór a drámaíró = Irodalomtörténeti közlemények. 1926. 1. sz., 8–12. oldal.
- Petőfi levele Kovács Pálhoz. 1847. február 18. = Petőfi összes művei. 7. köt. 46. o.
- Praznovszky Mihály: Jókai Mór, a szőlőbirtokos. = Széphalom 25. (2015.) 227–234. oldal (vonatkozó szövegrészlet a 234. oldalon).
- Roboz István: Füredi visszhangok. = Hölgylfutár. 1852. június 30. (146. szám) 590. oldal – Farkas Miska (valószínűleg legelső) füredi vendégszereplésének említése: „Épen <sic!> most húzza Farkas Miska a jászberényi emléket. Minden hang egyegy szó, kemény szó, melly lelkedre kiált ... minden hang egy lány elolvadás, édes merengés, síró bánat, melly megrepesztí szívedet. ... Láttam sírni pálca alatt a gyermeket, a koldust, reménytelen; láttam a megöriült leány fájdalmát hideg márványoszlopon ... mik e fájdalom mind annak az első húrnak fájdalmához képest, mellyen Miska ujjá reszket végig. ... Szeretném, ha hallanád, azt is, ha nem hallanád. ... Mennyi fájdalom, mennyi gyötrelme együtt! – mellyek közé olykor szilajon odavág a gyönyörűség örül is az a hegedű meg jajgat is – – áldja meg az isten húzóját!
- Különösen jól húzzák az operákat; a Luciát, Benyovszkit sat.[értsd: satöbbi?] De mindent jól; ha rárántja Farkas tizenkettő magával a >>Nézz rózsám a szemembe<< című dalt, az egész vendégkoszorú örömben rivalg, tapsol, kalapját dobálja s éljenez. Köztök van Patikárusék remek cimbalmosa is; most hozták el Pestről, igazán mesterileg játszik.”
- Szénássy Zoltán: Jókai nyomában. Pozsony – Budapest, 1982.
- Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái. V. kötet., Budapest, 1897.
- Tomaj F.: Győr utcái és terei. = Arrabona. 1967. 325–366. oldal. (Vonatkozó részlet a 343–344. oldalon.)
- Váli Mari: Emlékeim Jókai Mórról. Budapest, 1955. (A vonatkozó részlet – Jókainé Győrben – a 128. oldalon, illetve a pesti utazás esetében a 242. oldalon.)
- Városunk Jókai ünnepe. = Győri Közlöny. 1894. január 14. (5. szám), 4–5. oldal.; illetve: 1894. január 18. (6. szám), 2–3. oldal
- Wéber Antal: Jókai Mór. Budapest, 1975.

Alább valószínűsíthetően a Győrben óriási felháborodást kiváltó cikk:

Hazánk. 1848. július 20. (9. szám), csütörtök, 1–2. oldal

Győr, július 20-án 1848.

Szerkesztő!

Egész Magyarhon hadi lábon áll; felébredt polgáraiban valahára az önmegtartási ösztön, 's mert létük a közanyáéhoz van kötve, ezt, az annyi gaz, kül- es beellentől megtámadottat, utósó [utolsó] vér cseppig, véglegelhetig védeni, megtartani, készeknek nyilatkoztak.

A' nemzetőrség lelkesb, igen nagy része a' Dráva melleit ellenség előtt, – az alvidékeken pedig, tetteleg harcban áll, vérzik, 's elhull, hős halállal az imádott hon épségéért, szabadságáért.

'S a' győri vitéz nemzetőrség mivel mulatja magát e' vész-terhes napokban?

Mivel-e?

Hát islerázsálja [örzi] rozsdás, néha kovátlan puskával a' sóházat, meg a' harminczadot, – a' bécsi kaput, meg a' prófuntházat, es azt a' kis négyszegű [négszögletű] épületet, mellyben valaha, mint öregeink beszélnek, puskapor is volt, 's azóta csak rajt maradt a' puskaporos torony-név.

Egyébiránt evvel a' győri nemzetőrség becsületét távolról sem akarom sérteni, tudván azt, hogy ezen szolgálat is – különösen most, midőn semmi rendes katonaság városunkban nincs – elég terhes.

Hisz ezt maga legjobban érzi szerkesztő úr!

Már két izben láttam naphosszat, óránként őrt vezetni a' postaházhoz, – 's e' mellett betegeit is csak megkellett látogatnia, nemde?

Tehát ez is csak elég fárasztó szolgálat, pedig olyan, miről hajdan, mikor még olly jó ízűt aludtunk, nem is álmodánk!

De egy kérdést még sem hallgathatok-el.

Szerkesztő!

Mikor fog a' győri nemzetőrség felesketni a' király 's alkotmány iránti hűségre?

Mert hogy olly tizenhárom próbás quäckeri [talán: kvéker] hűsége volna, melly minden esküt feleslegessé tenné; ezt, bár magam is közte vagyok, állítani még sem merném.

Annyival inkább nem pedig; miután itt – ott már illyenformát is lehet hallani, hogy mi bizony nem fogunk esküdni!

'S miért nem?

Mert akkor – mondják – elvisznek bennünket a' horvátokra, – mi pedig a' városból ki nem mozdulunk!

Nem mondom, hogy mind így beszélnek; de többen beszélnek így, – 's ez elég, hogy nemzetőrségünkben egy kis reactionalis had organizáladjék.

Ez iránt tisztába kell jönnünk.

Esküdjünk-fel, – 's ki esküdni nem akarna; lépjen ki a' sorból, vétessek-el tüstént fegyvere, – 's ne legyen méltó arra, hogy a' szabadságért fegyvert foghasson.

Hisz a' ki esküdni nem akar, az úgy is megszegne esküjét.

Mentsük fel őt a' nagyobb büntől, – őrseregünket a' gyalázattól.

Tegnap parancs érkezett őrnagyunktól, mi szerint minden század köteles 15 fegyveres őrvitét kiállítani Zámolyra, az új követválasztási helyre, a' lehető zavarok megakadályozása 's kellő csend 's béke fentartása tekintetéből!

Ismét lehetett hallani imitt-amott, hogy, ki nem rukkulunk! [rukkolunk, azaz: vonulunk]

Már edes atyámfiai, a' dolog pedig igen egyszerű; t. i. [tudni illik] az őrnagy parancsol, az őrvitéz engedelmeskedik!

Annyi igaz, hogy az őrseregnek **hatósági felhívás** nélkül, fegyveresen csak gyakorlatra szabad menni.

Azonban őrnagyunkról fel kell tennünk, hogy e' törvényt szinte [értsd: szintén] tudja, 's csupán úri jó kedvéből, vagy magán-szeszélyéből bennünket Zámolyra nem masíroztat.

Valamint más részről nem kívánhatjuk, hogy ő, a' hatósági felhívást minden őrvitézzel legalább másolatban [valószínűleg: személyesen] közölje.

Itt felesleges minden további okoskodás.

Az őrnagy felelős rendeleteiről, – az őrvitéz pedig indul, midőn, 's merre vezényeltetik.

Tehát ma van az új követválasztás Zámolyon.

A' Balogh-pártiak szörnyű neutralitást követnek el. Csak egy hét világra szóló öles petítiót íratnak alá előbb vagy 800 választóval. Zegyib zsemmi! [Egyéb semmit?]

Főnökük meg sem jelent köztük, meg folyvást Budán van, – ők pedig kezöket zsebükbe dugva várják most az eredményt.

Ez, jelen körülményeink közt nem is lehet más, mint Balogh újra megválasztatása.

'S ez igen természetes!

A' két párt úgy áll egymás ellenében, mint egy harc-edzett's vak subordinatióu [alárendelt, engedelmeskedő] sor-ezere, egy tűzvérű, de gyakorlatlan 's a' katonai kellő fegyelmet még meg nem szokott önkényes sereg ellen. A' lelkesültség meg van; de egy jól intézett general de charge határoz.

Tchátlan.

CSIZMAZIA DARAB JÓZSEF

JÓKAI RÓL PER TANGENTEM

Per tangentem,¹ mert az írás a bicentenárium ellenére nem célozza sem Jókai gazdag írói munkásságának áttekintését, sem életrajzának részletes történéseit felvonultatni, de érintőlegesen Balatonfüredhez, illetve néhány a szőlészet-borászat témájába tartozó hír révén mégis hozzá kapcsolható.

A balatonfüredi református templom a hívek összefogásával 1830-ban készült el. Az építkezéssel kapcsolatban megemlíthetjük, hogy annak anyagi terheit elsősorban hiteltől finanszírozták, de a református családok maguk is adakoztak és egyesek borral járultak hozzá az építkezés költségeihez, hiszen a balatonfüredi bor is elfogadott, jó fizetőeszköznek számított. Így Fogt József veszprémi ácsmester munkadíjába 7 akó² bort számítottak be,³ és ugyancsak neki borral fizették ki a falépcsőzet elkészítését:

„Ezen Grádits Fákért ad nekem a Füredi Ekklesia 20, az az húsz akó bort két hordóban, hozzá tevén, hogy ha mindenik hordónn lesz egy, v. két fertály⁴, az ráadás leszenn, és magam választom ki a' bort a' pinczébenn.”

De a harangöntés szerződésébe is belefoglalták, hogy az eklészia, amikor a kész harangot elszállítják Schandt András pesti harangöntő műhelyéből, akkor a vételáron felül a mesternek áldomásképpen 1 akó füredi bort is átadnak. A sok bor azonban nem hiába fogyott, mert a templom elkészült és a református hívek azt birtokba is vették.

Az, hogy az istentiszteleteken kötött ülésrend volt már a kezdetektől, az szinte bizonyos, de írás-

ban nem maradt fenn erről adat. Fennmaradt azonban a Somody Dániel helybeli rendes lelkész idejében, az 1864-ben kihirdetett ülésrend. Ez rögzítette külön a férfiak és a nők családonkénti elhelyezését és külön figyelemmel volt a hívek társadalmi pozíciójára:

„1. a' mesteremberek széke mögött a' mesterlegények széke.”⁵

2. mindenik karban a' két első széke a' gazdaemberek fiaié – az azok után valók a' szolgálóké.”

3. a' leányok három első széke a' gazdaemberek leányaié – az azok után valók a' szolgálóké.”⁶

Az, hogy ez az elrendezés kötelező érvénnyel volt alkalmazandó, az a templomi ülésrend aláírási záradékából is kitűnik:

„Ezen e'képpen történt rendelésnek pontos megtartására 's megtartatására, ezennel aláírjuk Balaton Füreden Februárius 9. dikén 1864. az Egyház mostan élő Presbyterei,...”⁷

Igaz, hogy 1857-től már Jókai Mór is megfordult Balatonfüreden, így akár már a templomba is járhatott, de a területet, amelyre villáját építtette, csak 1867. június 27-én vásárolta meg.⁸

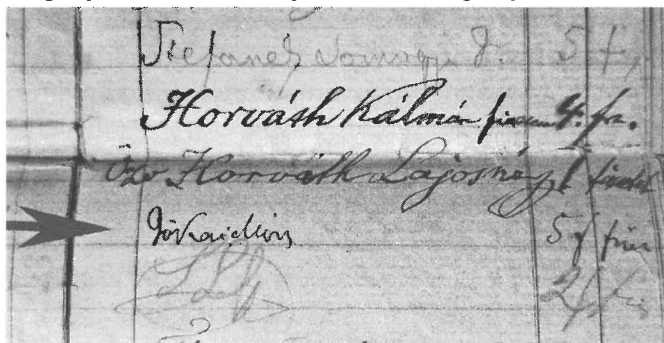
Jókai Mór padja a református templomban (szerző felvétele)

Az 1864-es templomi ülésrendben Jókai Mór neve még nem szerepelt. Bizonyára, amikor a paron épült villája elkészült már és a család hosszabban tartózkodott Balatonfüreden, a hívek szorítottak neki is helyet a templomban. Azt a padot, ahonnan a hagyomány szerint Jókai vasárnaponként az istentiszteleteket hallgatta, az utókor táblával jelölte meg, ez ma is látható. A réztábla felirata:

„Jókai Mór emlékére, aki balatonfüredi éve alatt (1870-1886), e padból hallgatta Isten igéit.”

Van még egy, a réztáblánál konkrétabb bizonyíték, hogy Jókai látogatta Balatonfüreden a református gyülekezet istentiszteleteit. 1883-ban a templomban az egyházközség egy aláírási ívet fektetett fel:

„...azon kegyes adakozók részére, kik a balatonfüredi ref. templomban felállítandó orgonára – szíviük nemes sugallatát követve – áldozni kívánnak és magukat kötelezik, hogy az általuk felajánlott összeget jövő 1884-ik év január 1 – éig befizetik.”⁹

Jókai aláírása az adományíven (szerző felvétele)

Jókai Mór is hozzájárult az orgona beszerzéséhez és a felfektetett íven a közismert lila színű tintájával 5 forintot jegyzett és azt aláírásával hitelesítette. Természetesen akkor érthető meg Jókai ado-

mánya, ha tudjuk, hogy az orgona beszerzési költsége annak idején mindösszesen 2075 forint volt.¹⁰

Történt itt azonban több mint 130 évvel később is egy Jókai Mórral kapcsolatos figyelemre méltó esemény. 2014. március 22-én különleges ünnepség helyszíne volt a balatonfüredi református templom. A kezdeményező Balatonvin Borlovagrend és az ország minden részéből érkezett borlovagrendek tagjai azért gyűltek össze a templomban, hogy a Balatonvin Borlovagrend megalakulásának 30. évfordulója alkalmából a borrend elnökségének kezdeményezésére Jókai Mórt a borrend tagjai sorába posztumusz felvegyék. Méltó helyszínen, hiszen a templom falai még őrizhették Jókai Mór zsoltárénekét. A ceremónia után még további két jelöltet (Kun Sándor Csabát és Lajos Mihály Milkót) vettek fel a borrend tagjai sorába. Az avatásokat az ünnepi szertartás után bevezették a borrend nagykönyvébe is.

A fehér templomban történt borrendi avatást követően az évforduló programja az Anna Grand Hotelben folytatódott. Itt hangzott el az ünnepségen a borrendi tagság feltételeinek indoklásául Jókai Mór laudációja dr. Praznovszky Mihály irodalomtörténész, a Balatonvin Borlovagrend tagjának előadásában, hiszen a jelöltet a mindenkori szokásoktól eltérően az avatáskor próbára bocsátani nem lehetett.¹¹

Dr. Praznovszky Mihály méltatásában felhívta a figyelmet arra, hogy Jókai Mór kapcsolata a szőlővel talán már ott elkezdődhetett, amikor az író saját visszaemlékezése szerint, első nyomtatásban megjelent elbeszélését még pápai diákként egy szőlőlugas árnyékában vetette papírra.¹² (Istenítélet 1844)

A hazai borrendek képviselői az avatás után a református templom előtt felsorakozva (Gazsi József felvétele)

Jókai Mór azonban később komolyabb kapcsolatot is létesített a szőlővel és a borral. Darányi Ignác 1895. november 2-án átvette a földművelésügyi tárcát és nagy elkötelezettséggel, lelkesedéssel látott munkához.¹³ Egyik első általa beterjesztett törvény az 1896-os szőlőrekonstrukciós törvény¹⁴ volt, melynek keretében új alapokra helyezte a szőlő- és bortermelést és új telepítéseket is szorgalmazott. A törvénytervezetről maga Jókai Mór is megemlékezett a „*Kertészgazdászati Jegyzetek*” című művében, jól ábrázolva az embereknek, így a füredieknek is, akkoriban a filoxéravész miatti óriási tanácstalanságát:

„Mikor a miniszter törvényjavaslatát elolvassuk, ásót, kapát készülünk ragadni, hogy kopár hegyoldalunkat újból bortermő paradicsommá alakítsuk át; mikor meg a magyaróvári füzetet elolvastuk,¹⁵ akkor a fűrés meg a fejsze kérezkedik a markunkba, hogy még a meglevő szőlőnket is tőből kiirtsuk.

Nem tréfadolog ez! Sok, igen sok millió forintokról van szó, a miket a földbe elásni készülünk...”¹⁶

Jókai Mór nem csak, hogy maga is termelt szőlőt, de valóban szívében viselte a Darányi Ignác miniszter által elindított, a szőlőgazdaság megmentésére tervezett lépéseket. Országgyűlési képviselőként a törvénytervezet parlamenti tárgyalásakor dr. Óvári Ferenc,¹⁷ Nagyvázsöny országgyűlési képviselője után rögtön másodikként jelentkezett felszólalásra.¹⁸ Valószínű, hogy felszólalásra jelentkezése a parlamentben értetlenséget válthatott ki képviselőtársaiból, mert úgy fogalmazott, hogy neki igenis joga van hozzászólni a témához, mert saját magának van filoxérája, de peronoszpórája is, és évek óta próbálja ültetvényeit megmenteni.¹⁹ Pedig Jókai Mór, mint hivatalos személy szólalhatott fel, hiszen kinevezték az „*Országos Filloxera-bizottság*” tagjává, amiről a „*Borászati Füzetek*” című szaklap így tudósított:

„Jókai Mórnak svábhegyi villája mellett van egy kis szőlője, a melyben a magyar írók apja lelkes szőlőgazda. Mintha csak a legszebb regény-tárgy volna, olyan szeretettel ápolja a tőkét s a mi fő, rajta a filloxerát. Ez szépen sikerült is mind a mai napig s a Jókai szüretjén – ezen a kis svábhegyi irodalmi eseményen – nemcsak a házigazda és családja aranyos vendéglátásiban, hanem aranyos borában is gyönyörködhetik a budapesti bohém világ. A Jókai szőlőgazdaságának most sokkal súlyosabb következményei lettek, sem mint hittük volna. Ezekről a következményekről így számol be a hivata-

los lap: «A földművelésügyi miniszter, Jókai Mór országgyűlési képviselőt, aki a szőlőművelés és a filloxéra ellen való védekezés iránt általában, s legújabbán a sajtó útján is nagy érdeklődést tanúsított, az 1883. XVII. t.-cz. 10. §-a alapján alakított országos filloxera-bizottság tagjává nevezte ki.»²⁰

Jókainak ez a pozíciója ahhoz kapcsolódhatott, hogy a tárgyban már korábban is felszólalt a parlamentben, nem is beszélve az általa írt újságcikkekről a szőlészet-borászat témájában. Természetesen sokat foglalkozott a filoxérával, és azt igen vehemensen tette:

„Amikor a filoxéráról, meg a szénkénegezésről beszélnek, akkor Hunyady János lesz belőlem, a ki arra a hírre, hogy «jön a pogány!» félholtából felugrik és siet az igaz hitet megvédelmezni. Mert hát ez már hit²¹ – és eretnokség. A szénkénegezés, meg az amerikai szőlőültetés. Francziaországban már annyira fejlődött ez a felekezeti villongás, hogy a vasúton két szőlész, a kiknek egyike amerikai szőlőt ültet, a másika pedig a hazai fajokat szénkénegezi, egy kupéba bele nem ül.”²²

Időnként kapott azonban éles kritikát még író-társaitól is. Az 1887-es borfogyasztási adóval kapcsolatos törvényjavaslat parlamenti tárgyalásakor Jókai felszólalására a szintén borászokodó²³ Eötvös Károly például ingerülten így fakadt ki:

„Elvártam Jókai Mór tisztelt képviselő társamtól, hogy mint szőlőgazda majd valami jó tanáccsal áll a kormány, a többség elé, hogy miképpen mentse meg szőlőinket és borainkat; a helyett szemrehányást tett a szegény népnek, hogy nem hisz a filloxera létezésében. A tisztelt képviselő úr ismeri például a Balaton mellékét, s tudja, hogy 30 négyszögmérföldnyi²⁴ terület lakosai egyedül szőlőművelésből élnek. Azt is tudja, hogy az itteni szőlőknek csak pár évig kegyelmez meg még a filloxera, el fognak azok mind pusztulni és azt is tudja, úgy mint én, vagy jobban, hogy az a jó magyar nép, mint Szederkényi és Kiss Albert képviselőtársaim más vidékről jellemezték, mely Balaton mellékét Kenesétől Keszthelyig, illetőleg Kanizsáig lakja, éppenséggel nem lesz képes megélni, ha e nagy elemi csapás szőlőit elpusztítja, hanem kénytelen kivándorolni és pedig egy kis része elvándorol Pestre szolgálni napszámosnak, nagyobb része elvándorol Szlavóniába és reánk nézve elvész örökké, másikké, mert fájdalom, népünk nem olyan, mint az északi tót nép, mely ha egy pár forintot szerzett, ismét hazajön.”²⁵

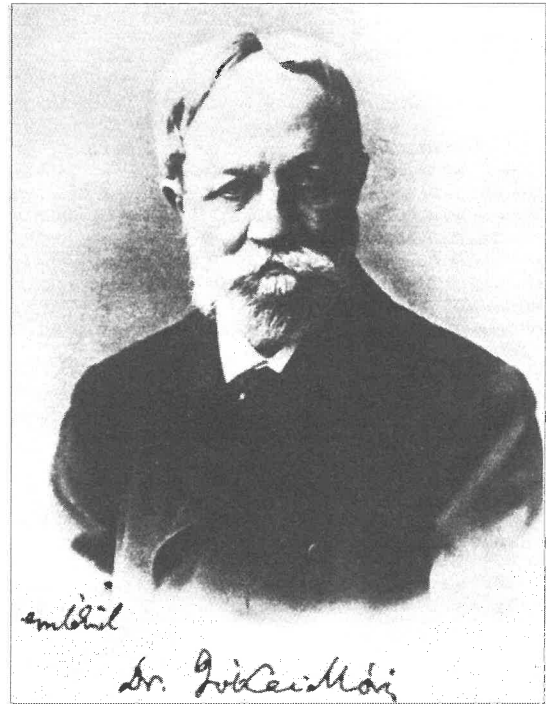
A Balaton-Egylet 1887. évi díszoklevele a Dörgicsei Kegyesrendi Uradalom részére

(Dr. Bálint György tulajdona, Oszkó Zs. felvétele)

Bár Jókai Mór annak idején, Balatonfüreden, csak csemegeszőlőt termelt és a borászkodás kizárólag a korábban említett, a budai hegyvidéken lévő birtokán folyt, de mint szakember Balatonfüreden, a borbírálatokon is részt vett egy fennmaradt oklevél tanúsága szerint. Az 1882-ben megalakult Balaton-Egylet gazdasági szakosztálya 1887 szeptemberében a Dörgicsei Kegyesrendi Uradalom fehér borát díszoklevéllel tüntette ki, és azt Jókai Mór, mint a bíráló bizottság elnöke írta alá. A Balaton-Egylet azonban már 1883-ban is tartott borversenyt, ahol a termelők 87 tételt neveztek be. A legmagasabb elismerésben részesülők, azaz díszoklevéllel díjazottak között már ekkor is ott volt a Dörgicsei Kegyesrendi Uradalom bora, de ugyancsak díszoklevelet kaptak a balatonfüredi bortermelők közül Somogyi Zsigmond, Somogyi Péter és Keöd József is. Jutott azonban egy dicsérő oklevél az arácsi szeretetház vincellérképezdéjének is.²⁶

Ezzel kapcsolatban Balatonfüreden meg kell emlékezni még Jókai Mórnak Wéber Edével való ismeretségéről is. Jókai 1871-ben már igazgatótanácsosi tagja volt a Wéber Ede, svájci pedagógus által vezetett balatonarácsi szeretetháznak. Működött azonban emellett helyben egy, a Balatonfüred község által üzemeltetett szőlőműves felsőnépiskola is.²⁷ Az iskolához tartozott körülbelül hat holdnyi tangazdaság, ahol a szeretetházi növendékek 1873-tól kezdődően rendszeresen dolgoztak, elsősorban szőlőt műveletek.²⁸ 1875-ben ráadásul a két intézményt összevonták olyan módon, hogy a szeretetházba olvadt bele a felsőnépiskola. Jókai Mór közeli kapcsolatba került Wéber Edével,²⁹ az iskola igazgatójával, mivel mindkettőjük érdeklődési körében ott volt a szőlészeti-borászat. Ezt a kapcsolatot bizonyítja az is, hogy amikor Jókai Mór Laborfalvi Róza halála után 1889-ben el kívánta adni füredi villáját, azt Wéber Ede Veszprémben élő apósa kész volt megvásárolni.³⁰ De az sem lehet véletlen, amikor a Wéber család maga mögött hagyta Balatonfüredet, a Svábhegyre költöztek.³¹ Van azonban kapcsolatuknak tárgyi bizonyítéka is. Egy érdekes Balatonfüredről származó ereklyéről van szó, melyről Wéber Ede (a későbbi alföldi nagy szőlőtelepítőnek, Helvécia község megalapítójának) életrajzában is megemlékeznek:

„Wéber unokájának, Aladárnak állítása szerint, a szőlészeten is szakembernek számító Jókai adományozta Wébernek azt a fakeszes borszívót, ami Miklóstelepen,³² a szőlészeti múzeumban egy évszázad után már múzeumi tárgyként szerepelt.”³³

Wéber Ede emlékképe Jókaitól a „Wéber Ede és Helvécia” c. könyvből (5. melléklet)

Ha már szóba került a miklóstelepi Mathiász múzeum, akkor megemlíthetjük, hogyan kapcsolódik Jókai Mór még a szőlőnemesítéshez is. Mathiász József,³⁴ Mathiász János neves magyar szőlőnemesítő öccse, a Zemplén-vármegyei Nagymihályon³⁵ állami elemi iskolai igazgatóként dolgozott. Testvéréhez hasonlóan elkötelezett szőlész volt és szakcikkeit közölték a „Borászati Lapok”-ban is. De maga is próbálkozott a szőlőnemesítés mesteriségével. 1900-ban, amikor az egész ország megemlékezett Jókai Mór 75-ik születésnapjáról, gondolt egy nagyot, hogy ő tisztelete jeléül majd egy általa nemesített új szőlőfajtáját fogja elnevezni a híres magyar íróról. Amikor azután a fajta 1901-ben megszületett, írt is egy levelet Jókai Mórnak, hogy megkérje tőle engedélyét nevének használatára. Jókai Mór válaszlevelében így méltatta a nemesítőt és az új „Jókai Mór” nevű szőlőfajtáját:

„Igen tisztelt Kollégám! Mint magam is szőlőművelő ember, nagy élvezetet találtam az Ön által létrehozott újfajta szőlőben, mely a jó tulajdonok egyesítésével van felruházva. Nagy büszkeségemet fogom találni benne, ha e remek szőlőfaj az én nevemet viselendi, s e kitüntetést Önnek hálásan megköszönöm.

Minden áldást kívánva Önre, maradok igaz tisztelettel:

Budapest, 1901. okt. 4-én.

Igaz híve Dr. Jókai Móric”³⁶

Ez az új „Jókai Mór” elnevezésű szőlőfajta Németh Márton három kötetes „Ampelológiai Album”-ában a csemegeszőlők közé került besorolásra. (Bronner's Traube x Chasselas Duhamel keresztezés)³⁷ Ahhoz, hogy képet kaphassunk a fajta tulajdonságairól, nézzük miként írták le 1932-ben:

„Fürtje közepes nagyságú, inkább laza, bogyói nagyok, gömbölyűek, szalmasárgák, vastag porcos héjjal, húruk olvadozó, felséges aromával, eltartásra és szállításra alkalmas.”³⁸

1904-ben Jókai Mór haláláról az egész akkori

magyar sajtó megemlékezett, de természetesen a szőlész-borász szakma is búcsúzott tőle a „Borászati Lapok” című szakmai folyóirat hasábjain. A cikk szerzője az elhunyt író méltatását a következő sorokkal zárta:

„Jókai, mint igazi költő rajongott a természetért. Szőlőskertjének telepítésében és gondozásában éppoly nagy öröme tellett, mint a költészet hímes mezején való barangolásban. Mi tehát a nagy természetbarátot, a szőlősgazdát is siratjuk benne, különösen pedig lapunk régi, hű barátját és olvasóját is.”³⁹

Hivatkozások – Jegyzetek

- per tangentem – azaz csak érintőlegesen
- akó= régi űrmérték. SI szerint 1 akó 41,9 liter és 58,6 liter közé esett
- Uzsoki András: A balatonfüredi református templom építéstörténete és ülésrendje, Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 17., 1984., 486. p.
- egy, v. két fertály akó = ha budai akóban számoltak, akkor 58, 6 liter negyede vagy fele
- szék= mai szóhasználattal pad
- Uzsoki András: A balatonfüredi református templom építéstörténete és ülésrendje, Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 17., 1984., 494–497 p.
- Uzsoki András: A balatonfüredi református templom építéstörténete és ülésrendje, Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 17., 1984., 497. p.
- Dr. Ács Anna: Jókai & Balatonfüred, Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság 1988, 3. p.
- Alírási ív 1883, Balatonfüredi Református Parókia irattára
- Szerződés, mely kötött a balatonfüredi református egyházköztség és Angster József pécsi lakos, orgonaépítő között 1884. március 18-án, Balatonfüredi Református Parókia irattára
- Dr. Praznovszky Mihály: Jókai Mór, a szőlőbirtokos, Balatonvin Borlovagrend 30 éve a Balatonfüred-Csopaki borvidéken 1984–2014, borlovagrendi kiadás 2014, 205–211 p.
- Jókai Mór levele Fenyvesi Ferenc pápai ügyvédnek, 1880. július 14-én
- Magyar agrárpolitikusok a XIX. és a XX. században, Napvilág Kiadó Budapest (2010), Fehér György: Darányi Ignác, a korszerű agrárpolitika első hazai képviselője (1–17 p.)
1896. évi V. törvénycikk a phylloxera által elpusztított szőlők felújításának előmozdítása tárgyában
- Linhart György és Mezei Gyula magyaróvári gazdasági akadémiai tanárok munkája „Szőlőbetegségek” címmel, Magyar-Óvár, 1895. Czéh Sándor-féle Könyvnyomda.
- Jókai Mór: Kertészgazdászati jegyzetek, Atheneum Társulat Rt., Budapest 1896., (Indoklás) 9. p.
- Dr. Óvári Ferenc veszprémi ügyvéd 1858–1938, kezdeményezésére 1904-ben létrehozták a Balatoni Szövetséget, www.balatoniszovetseg.hu
- Lichtneckert András: A Balatonfüredi Szőlőhegy és Szőlőhegyi Önkormányzat története, Balatonfüred Városért Közalapítvány kiadványai (39.) 2008, 237. p.
- Jókai Mór: Kertészgazdászati jegyzetek, Atheneum Társulat Rt., Budapest 1896., 10. p.
- „Borászati Lapok”, 1896. március 22., 234. p.
- Jókai Mór ezt mondta saját hitvallásáról: „Hát én a szénkénegezett hazai fajok hitét vallom. Amellett megengedem, hogy az amerikaival is lehet idvezülni; csakhogy drágán; az én hitem olcsóbb.”
- „Kert”, 1897. március 1., 195.p.
- Eötvös Károly volt a Dunaszentgyörgyi Borellenőrzési Bizottság elnöke, „Borászati Lapok”, 1899. július 16., 555-556 p.
- 1 magyar négyzetmérföld = 259 ha
- „Borászati Lapok”, 1887.december 10., 308. p.
- „Zalamegye”, 1883. június 17., 2.p.
- Valkó Arisztid: A Balatonfüredi Szőlőműves Felsőnépiskola és Szeretetház működése 1870 – 1882 között. Magyar Mezőgazdasági Múzeum közleményei 1965 – 1966, 182–184 p.
- Valkó Arisztid: A Balatonfüredi Szőlőműves Felsőnépiskola és a Szeretetház működése 1870–1882 között, Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei 1965 – 1966, 180. p.
- Wéber Ede, eredetileg Heinrich Emmanuel Weber. 1845. január 11-én született Baselben (Svájc) és 1934. szeptember 24-én halt meg Kerepesen. A Helvécián működő szőlőgazdaság létrehozója.
- Wéber Ede 1872. szeptember 4-én vette feleségül Veszprémben Michelini Laurát, Michelini János gabonakereskedő leányát. Veszprémi katolikus anyakönyv 1872. 97 old. 54. sorsz. Wéber Ede házassági tanúja Molnár Aladár volt.
- Gerencsér József: Aranyhomok, I. Wéber Ede a homok hőse (életrajz) 1942. Kecskemét, 21. p.
- Korábban itt működött a Mathiász János Borgazdasági Múzeum Kecskemét-Miklóstelepen. Mára felszámolták.
- Hulej Endre – Ö. Kovács József: Wéber Ede és Helvécia, a Helvéciái Állami Gazdaság kiadása 1987., 17–18 p.
- Mathiász József iskolaigazgató, szőlőnemesítő (1852.03.12. Ádámföldre – 1921.11.28. Nagymihály)
- Nagymihály= ma Michalovce (város Kelet-Szlovákiában)
- „Vasárnapi Újság”, 1901. október 13., 667.p.
- Németh Márton: Ampelográfiai Album III. kötet, Mezőgazdasági Kiadó Budapest, 1975., 321. p.
- „Borászati Lapok”, 1932. május 14., 121.p.
- „Borászati Lapok”, 1904. május 8., 408. p.

GAÁL ANTAL

ELSŐ ÉS EGYETLEN

Anna-bál. Egyetlen egyszer volt benne részem, mégpedig a 142-en voltam ott; belegondolni se nagyon van kedvem, hogy ez 58 évvel ezelőtt történt. Gondolható, hogy akkor még teljesen más volt minden, mostanság szinte már elképzelhetetlen: sokkal szolidabb, sokkal diszkrétebb volt az egész, de a rongyázás természetesen már akkor is ment. Ha jól emlékszem, az akkor nagyon divatos, a rádióban is sokat szereplő Stúdió-11 muzsikált nekünk. [Az együttes 1963-ban alakult. – a szerk.]

A Stúdió 11 a „142.” bálon: Söptei Géza (alt szaxofon), Tomsits Rudolf (trombita), Zsoldos Ernő (harsona)
 Forrás: <https://filmhiradokononline.hu/watch.php?id=19198>
 Letöltés ideje: 2024. október 1., 9 óra 30 perc

De hogy kerültem én oda, mindössze 19 évesen, friss érettségivel a zsebemben? Nem tudom, most is van-e elsőbálos táncosok föllépése a bál nyitása alkalmával – akkor még volt. (Az, hogy szinte egyikük sem első bálos volt, az senkit sem izgatott különösebben.) Természetesen Buci néni készítette föl a társaságot, keringőt táncoltak. A bátyám bekerült a csapatba, ők magától értetődő módon ingyen bemehettek. Engem is izgatott a dolog, jó lenne valahogy belógni (akkor még létezett ilyesmi is), törtem a fejem, mit kellene kitalálni – a belépő árát már akkor sem tudtuk volna kifizetni. Az elsőbálos fiúk egy kék szalagot kaptak, amit föl kellett varrni a kabátjuk hajtókájára – azt hiszem, így mondják –, ami a bátyám esetében meg is történt. Ez volt a jelzés, ezzel engedték be őket. Anyámat is beavattuk a tervünkbe, aki nekiállt, és elkezdett keresgélni ott-

hon ilyen kék szalagot, de sajnos hiába kotorászott hosszasan a varrófiókban, csak láthatóan keskenyebbet talált. A szín nagyjából stimmel. Némi tanácstalanság után azt találtuk ki, hogy nem varrja föl, nehogy már a bejáratnál lebukjak vele. A zsebembe teszem, és ha a belépéskor kéri, előveszem, hogy még nem varrtuk föl, majd bent kitűzöm – így talán nem látszik, hogy keskenyebb. Mi magunk is meglepődtünk azon, hogy simán bevált. A bejáratnál tolongott a nép, a jegyszedőknek nem volt lehetőségük alaposabban foglalkozni a kérdéssel, meg nem gondolták, hogy valaki lehet ennyire pofátlan is. Persze, eszembe sem volt kitűzni, elvegyültem a tömegben.

Egy nyolcszemélyes asztalhoz kerültünk, ahol egy diplomata házaspár is ült, Japánban dolgozott a férfi a magyar nagykövetségen valamiféle beosztásban; mondta, de nekünk fogalmunk sem volt róla, miként mennek a dolgok arrafelé. Kellemes volt az este, aztán az éjszaka, csodálatos idő, jó társaság, vidámság, remek hangulat – mi kell még? Aztán egyszer csak baj történt. Úgy éjfél tájt lehetett, már nem emlékszem pontosan az időpontra: a diplomata felesége halottsápadtan jött vissza a mellékhelyiségből, és közölte a férjével, hogy most azonnal induljanak haza. A férfinak természetesen fogalma sem volt róla, hogy mi történhetett, mi ez a váratlan és hirtelen elhatározás. Némi huzavona után elballagtak a ruhatárba, de a pasas utána egy percre még visszaugrott hozzánk és elnézést kért mindnyájunktól. Mindössze annyi történt, hogy a felesége direkt Japánból hozott valami különleges anyagot, hogy abból varrasson magának ruhát, kifejezetten az Anna-bálra, s amikor WC-re ment, észrevett egy nőt pontosan ugyanolyan ruhában ...

Már pirkadt, mire hazaértünk, de lefekvés előtt még lementünk úszni egyet – akkor még a Mészöly Géza utcában laktunk, a korábbi csemetekert területén, mindössze százméterre az úgynevezett erdészstrandtól, ahová – apám erdőmérnök lévén – nekünk is bármikor szabad bejárásunk volt. Munkácsy utcának, Kisfaludy strandnak és az összes, ottani üdülőnek még híre-hamva sem volt. Fölszámolásra került csemetekert, vadvirágos rét, ingoványos, fás-bokros liget, amelyen ott kanyargott a Koloska-patak – ami most 3 méter mély, szörnyű betonteknőbe van kényszerítve. Szívszorító látvány. De ez az Anna-bál felejthetetlen lett számomra, mivel az első és egyetlen volt az életemben.

BAÁN BEÁTA

EPPUR SI MUOVE! JÓKAI VETÉLKEDŐ – 1983

És mégis mozog a Föld! Ezt a címet adta Jókai Mór az 1873-ban megjelent regényének, s ezt a címet adta a Magyar Televízió a Hazafias Népfronttal közösen megrendezett Jókai műveltségi versenynek 1983-ban.

Eppur si muove! Az olasz eredetű szállóigét Galileinek tulajdonítják, aki az inkvizíció nyomására visszavonta azt az elméletét, hogy a Föld kering a Nap körül. A legenda szerint a halála előtt azonban kijelentette: *Eppur si muove! És mégis mozog a Föld* – mondjuk magyarul, de az eredeti mondat fordítása csak ennyi: *és mégis mozog!*

Jókai az említett könyvében Galilei vélt mondatát átvitt értelemben használja, hiszen a regényben nem az égitest Föld mozdul meg, hanem a szellem, az igény a műveltségre, a művelődésre. A cselekmény a reformkort megelőző időkben játszódik, az átvitt értelmű Földet a reformkor fogja majd mozdulásra bírni. Jókai reménye szerint a művelődés kiteljesedése a Kiegyezés után várható.

Száz év múlva a Magyar Televízió (1973) 3 részes sorozatot készített a regényből felvonultatva az akkori színjátszás legjobbait.¹

Száztíz év múlva pedig ugyancsak a Magyar Televízió indította el a Hazafias Népfronttal közösen a regény címével megegyező vetélkedőt.

1983-at írunk: a balatonfüredi Hazafias Népfront titkára Fülepi Pál volt, e sorok írója a Városi Tanács VB Művelődési- Egészségügyi- és Sport osztályán dolgozott közművelődési felügyelő munkakörben. Amikor rávettek arra, hogy megírjam a vetélkedő történetét attól tartottam, hogy a saját emlékezetemre kell hagyatkozni. A csapattagok közül már csak 4-en élünk, s a több mint 40 évvel ezelőtti eseményekre nem emlékszünk pontosan. Sajnos a volt munkahelyem iratanyaga nem került levéltárba, nem érhető el.

Szerencsére Fülepi Pál egy végtelenül pontos, precíz ember volt, nem csak a vetélkedővel kapcsolatos írásokat őrizte meg és tette le a megyei levéltárba, hanem a HNF minden honismereti témájú tevékenységét dokumentálta. Érdekes volt a levéltári kutatásom során találkozni önmagammal, hiszen a vetélkedő előkészítésével kapcsolatos összes forgatókönyvet én írtam, nem csak a nevem, hanem az akkori aláírásom is szerepel rajtuk.

Az első forgatókönyvem² 1983. július 4-én készült, a címe: *Forgatókönyv a TV vetélkedő előkészítésének szervezési feladatairól*. Akkor még na-

gyon képlékeny volt a műsor menete. A TV részéről a gyártásvezetővel, az adásrendezővel és a szerkesztővel³ nekem kellett tartottam a kapcsolatot. Fülepi Pál az füredieket próbálta meggyőzni, hogy vállalják el a TV szereplést.

Ekkor már annyit lehetett tudni, hogy 3 elődöntő lesz, ezek helyszínei összefüggnek Jókai életével, munkásságával: Pápa, Balatonfüred, Kecskemét. Szeged, Sárospatak, Eger, Budapest I., V., XII kerületek. A 4. adást a budapesti stúdióból fogják közvetíteni. Egy elődöntőben 3 város vetélkedik, 3 helyszínen A játékot a stúdióban Vágó István fogja össze és ugyanitt ül majd a 3 tagú zsűri is. Hogy a játék színvonalas lesz maga a zsűri összetétele garantálta: Sötér István volt a zsűri elnöke, tagok Hegedűs Géza, Nagy Miklós⁴.

A nyár elején még a helyszín se volt biztos. Eleinte úgy gondoltuk, hogy technikailag a SZOT oktatás épülete (Ma: Füred Hotel) lenne a megfelelő, itt ülne a versenyző csapat. Ezen kívül lenne még több helyszín, ahová adás közben néhány perc erejéig oda lehetne kapcsolni. Ilyen helyszín volna a Jókai múzeum és a SZOT szanatórium nagyterme. Később persze másképp alakult. Az első megbeszélés azzal végződött, hogy a legfontosabb feladatokat felosztottuk. Kellott írunk egy 2 perces bemutatkozó képsort. Azt találtuk ki, hogy hárman egymástól függetlenül készítsünk egy-egy tervet, hogy mi szerepeljen a várost bemutató filmben. Cseh Tibor, aki a Városi Művelődési Központ igazgatója volt a kollégáival készítette el az egyik javaslatot, Fülepi Pál Zákonyi Ferencsel írta a másikat, én pedig Uzsoki Bandi⁵ bácsival a harmadikat.

Az első megbeszélésekkel körülbelül egyidőben az országos és a megyei lapok is hírt adtak a vetélkedő tervéről.

Megkezdttük a felkészülést egyelőre egy tágabb csapattal. Karika Erzsébet a Városi Könyvtár dolgozója a kezdettől benne volt a felkészülés szervezésében. Listát készített a szükséges olvasnivalókról. Ami nem volt meg a helyi könyvtárban azt könyvtárközi megrendeléssel a világ végéről is megszerezte. Nekem a szervezési feladatok jutottak. Legtöbbször a Hazafias Népfront irodájában

gyűltünk össze.⁶ Július 20-án, ami egy szerdai nap volt délelőtt 9 órára hívtuk össze a leendő csapattagokat, akikről mi azt gondoltuk, hogy vállalják is a feladatot. A megbeszélésre a javaslatok alapján 12 főt hívtunk. A Szűcs Károlyné⁷, Cseh Tibor, a Városi Művelődési Központ igazgatója és Fülepi Pál tettek javaslatot, hogy kiket beszéljünk rá a vetélkedőben történő részvételre. A megbeszélésen rajtuk kívül ott volt Karika Erzsébet a könyvtárból és én. Akikre számítottunk: dr. Zákonyi Ferenc, dr. Uzsocki András, Bakonyi István, Boksay György, László Zoltán, Farkas Edit, dr. Ungvári István, Kellei György, Kis Béláné, Szekér Ernő, Garaczi Imre és egy diák a gimnáziumból. Akkor még nem tudtuk pontosan, hogy hány fős csapatot kell kiállítani, 8 és 12 fő között ingadoztak a hírek. A csapat mögé 40 fő kiegészítő csoportot lehetett még hozni. Ezen a megbeszélésen a leendő csapattagoktól elsősorban javaslatokat vártunk. Még mindig nem volt meg a helyszín. Lelkesek voltak a meghívottak egészen addig, amíg ki nem derült: ez egy élőadás lesz.

A következő megbeszélésen augusztus 26-án a TV-től kapott lista alapján - mivel érdemes készülni - már konkrétabb felkészülési menetrendet tudtunk összeállítani. A helyi mozi vezetője, Táló Imre elhozta a Jókai regényekből készült filmeket, és ezeket néztük. A vetítést a szívkórház vetítőtermébe tudtuk megoldani, de néztünk filmeket a nyugdíjas klub helyiségében is. Közben egymásra derült ki, hogy ki nem vállalja a nyilvános szereplést.

Így esett ki csapattagként Uzsocki András, aki a segítő szerepét természetesen vállalta. Helyette a Bem iskolából Polonyi Kornélné tanárnőt tudtuk rábeszélteni. Végül ő is csak a háttér segítő szerepét vállalta.

Október 4-én volt az újabb megbeszélés, amiről október 7-én írtam emlékeztetőt. Ekkor úgy nézett ki, hogy a csapattagok Zákonyi Ferenc, Farkas Edit, Boksay György, Kemény Géza, László Zoltán, Ungvári István, Kellei György, Garaczi Imre. Polonyiné Edit némit rá lehetett beszélni, hogy legalább tartalék legyen, ha valamelyik csapattag megbetegedne ő lépjen a helyébe. A háttércsapatok összefogására vezetőket kértünk fel: Rosta Róbertné, aki akkor a könyvtár igazgatója volt, Garaczi Imrét, akinek nem volt biztos még akkor a csapattagsága, Szekér Ernőt, valamint Kiss Bélánét és Bakonyi Istvánt kértük fel.

Úgy gondoltuk, hogy a háttércsapatok más-más helyszínen lesznek, ahonnan majd bejelentkeznek.

Bejelentkeznek mondjuk a könyvtárból, ott lesz Rosta Róbertné, aztán a SZOT-oktatás színházteremből, ott Garaczi Imre fogja össze őket, a HNF Honismereti Munkabizottság Szekér Ernő vezette csapata a SZOT színházteremben, a Jókai múzeumban Kiss Béláné és Bakonyi István tanárok és diákjaik lesznek. Aztán szép lassan bebizonyosodott, hogy ez nem fog működni, mert egyszerűen az ide-oda kapcsolásra nem lesz idő. Villámkérdések vannak, amire vagy azonnal tudja az ember a választ, vagy nem, de nem lesz idő a helyszínek közötti kommunikációra.

Felosztottuk egymás között a feldolgozandó anyagokat, de amint egyre többet tudtunk meg a vetélkedőről, úgy egyre többen mondták, hogy ők ezt a fajta vetélkedést nem igazán szeretnék vállalni. Bármilyen segítséget megadtak, segítettek a felkészülést, de nem kívántak beülni az első sorba. Így maradt ki Farkas Edit és Polonyi Kornélné. Azzal indokolták, hogy ők egy ilyen gyorsasági vetélkedőben nem szeretnének az első sorban lenni. Így aztán maradt egy szintiszta férfi csapat, ami viszont a TV-nek nem tetszett. Ők ismerték a többi csapat összetételét, s nyilván nem akarták, hogy túl nagy eltérés legyen a versenyzők között. Egyelőre nyitva maradt a kérdés.

Október 10-én, egy hétfő napon elmentünk meglátogatni a pápaiakat. Azt már tudtuk, hogy az elődöntőben nem kerülünk össze Pápával. Kíváncsiak voltunk, hogy ők hogyan készülnek fel. A Városgazdálkodási Vállalat (a mai Probio Zrt. elődje) busza vitt el bennünket. Egyébként a különböző cégek - Fülepi Pál hathatós szervezőmunkája eredményeképpen - támogatták a versenyt, a csapattagokat, segítettek, amiben csak tudtak. Nagy volt az összetartás, de szerepelni senki nem akart.

Heti gyakorisággal találkoztunk, volt úgy, hogy a Népfront irodában, volt úgy, hogy a Városi KISZ bizottság adott helyet, attól függően, hogy mennyien voltunk. A Népfrontnál kicsi volt az iroda és volt, hogy sokan összejöttek.

Többekben felvetődött, hogy lehet kérdés Jókai kertjéről is. Felvettük a kapcsolatot egyrészt Máthé Jánossal, másrészt Bálint Györggyel, akinek Fűreden volt hétvégi háza.

Felvetődött az is, hogy hogyan fogjuk tartani a kapcsolatot a háttércsapatokkal, akik például a Jókai múzeumban vannak. CB rádió kellene de ezt megoldotta az élet: nem volt idő egymás felhívására. A diákokat fel kellett készíteni arra, hogy a múzeumban kiállított tárgyakat pontosan ismerjék.

November 17-én egy szélesebb körű megbeszélés volt, ezt a nyugdíjas klubban tartottuk, akkor a nyugdíjas klub a Vasút utca 1 alatt működött.

November 30-ra kellett elküldeni a TV-nek a végleges listát a csapattagok neveivel. Alig több, mint egy hét volt vissza az adásig. Hiányzott 2 csapattag. Egyértelmű volt, hogy Karika Erzsi, aki az elejétől vezette, segítette a felkészülést csapattag lesz. No de ki lesz a 8.? Nő is legyen, benne is legyen a felkészülésben. Még most is látom magam előtt, ahogy rám szegeződnek tekintetek. Nekem úgyis ott kell lennem, meg minden felkészülésen ott voltam, láttam az összes filmet, magyar szakos tanár lévén még a zsűri Jókai tanulmányait is ismerem Pillanatok alatt bekerültem a csapatba. Az is eldőlt, hogy a csapatkapitány dr. Ungvári István lesz. Hiába volt Zákonyi szaktekintély, már ami a helytörténeti kérdéseket illeti, csapatkapitánynak olyan kellett, aki gyorsan reagál, nyomja a gombot, energikus. Így aztán dr. Ungvári István lett a kapitány. A végleges csapat tagjai dr. Zákonyi Ferenc, Boksay György, László Zoltán, Kellei György. Karika Erzsébet, Garaczi Imre és én: Baán Beáta. Én a szélén ültem Berkes Zsuzsa mellett, mert a köz-

vetítéssel kapcsolatban is volt dolgom. Mivel ez egy élő adás volt, bármi adódhatott, amit jelezniük kellett volna nekem.

A helyszín kiválasztásában a döntő szó a TV-é volt. Végül a SZOT színházterem (ma: Anna Grand Hotel) lett az adás helyszíne. Egyrészt maga a terem jobban illett a Jókai művek hangulatához, másrészt nagyon nem elhanyagolható volt, hogy az előadás közvetítőkocsija hová tud a legkönnyebben állni. A teremben a háttérben reformkori ruhába öltözött középiskolások álltak végig az adást.

Végül a 40 fős segítőknek a csapattagok mögé kell ülni, tehát az ide-oda kapcsolás nem volt többé probléma, mert mindenki a színházteremben tartózkodott. A segítőkön kívül helyet kell biztosítani a különböző tanácsi, párt és egyéb intézményvezetőknek, akik anyagilag is és szabadidővel is segítettek a csapattagokat.

És aztán megtörtént az elődöntő.

Teljesen szkeptikus voltam, nem hittem abban, hogy tovább tudunk jutni, mert úgy éreztem, hogy Füred, ami akkor tényleg kisváros volt, hátrányos helyzetben van a budapesti kerületekkel és az egyetemi városokkal szemben.

1. elődöntő: Pápa, Kecskemét, Budapest I. kerület – ez utóbbi nyert 1983. december 2.
2. elődöntő: Sárospatak, Balatonfüred, Budapest V. kerület, Balatonfüred nyert. Helyszín: SZOT színházterem (ma: Anna Grand hotel) december 9.
3. elődöntő: Eger, Szeged, Budapest XII. kerület, Szeged nyert, december 16.
4. döntő: I. Szeged, II. Budapest I., III. Balatonfüred, december 23.

Az első elődöntő után keresett meg a Naplótól Czingráber János, s tette fel a kérdést: ⁸ *Tanultak-e valamit az első fordulóból, a pápaiak példájából.* Innentől kezdve idézem az újságcikket és önmagammat, mert akit kérdez az a tanács közművelődési felügyelője, a felkészülés irányítója, aki maga is ott van a versenyzők között, azaz e sorok írója. „Jó-

szérével csak azt – mondja nevetve – hogy véletlenül sem úgy néznek ki a dolgok, ahogy az előzetes tájékoztatás alapján elképzeltük. Kiderült, hogy korántsem volt egyszerű összehozni a nyilvánosság elé lépő gárdát. Sokan nem is válaszoltak a felkérő levélre, mások nem vállalkoztak a részvételre. Ma-napság már nem lehet a tv nevével úgy megmozgatni az embereket, mint 15 évvel ezelőtt. S itt persze kemény felkészülésről van szó, amelyet munkaidő után kellett a résztvevőknek vállalni.

A közös munka lényegében nyár vége óta folyik. A TV megadott afféle irodalomjegyzéket, Jókai regényeket, meg a róla szóló könyvek sorát. Nyolc részre osztottuk fel a témaköröket, így igyekeztek szakosodni a csapattagok. Külön ember foglalkozott az író életrajzával, a könyveiből készült filmekkel, Füred és Jókai kapcsolatával, a szabadságharccal, a korabeli kül-és belpolitikával, tanulmányokkal, irodalomtörténettel, műelemzéssel. A nyolctagú csapathoz jókora segítőgárda is csatlakozik majd. Mindenki mögött ül két „segéderő”, s a háttérben további mintegy 40 ember.

A SZOT szanatórium dísztermében lesz a játék, s csak olyanokat hívtunk meg, akik alkalomadtán segíteni tudnak.”

A következő kérdés így szólt: A felkészülés tehát alapos volt. Mire lesz ez elég?

A válaszom: nincsenek nagy reményeink. Láttuk az előző adásban, hogy a fővárosi csapat neves irodalmárt, színháztörténészt vonultatott fel. Most is Budapest lesz az egyik ellenfél, a másik pedig a nagy kultúrájáról ismert Sárospatak Nem vitás, hogy objektíve ők az erősebbek. Tegyük még hozzá: országos felzúdulást váltott ki, hogy az előző adásban döntő szerepet kapott a telefon, s ez olyan előnyt jelentett a fővárosiaknak - ugyanis a stúdiót kellett felhívni - amit nemigen lehet ellensúlyozni. A hírek szerint a mostani adásra ezt a szarvashibát kiküszöbölik a szervezők.

Az első elődöntőre 1983. december 2-án került sor, mindig péntek este voltak a élőadások. Az első elődöntő résztvevői: Pápa, Kecskemét és Budapest I. kerület.

Egy hét múlva került ránk a sor, tehát Sárospatak, Balatonfüred, Budapest V. kerület. A kapcsolósos élőadás sárospataki helyszínén Endrei Judit

volt a műsorvezető. A budapesti csapatnál Vágó István, de ő fogta össze az egész műsort is.

Megnyertük. Ezt legkevésbé mi, csapattagok hittük el. Nem volt idő örülni, mert neki kellett kezdeni fölkészülni a döntőre, amire egyáltalán nem számítottunk. Pár nap szünet után, december 13-án kezdtük el a felkészülést, úgyhogy visszaneztük a saját elődöntőnket, hogy mit csináltunk esetleg rosszul, hogy mit kellene másképpen.

Közben folytattuk a filmek megnézését, vagyis újra néztünk. A felkészülési napok december 14, 16, 17, 18, 20 és 21 volt, ez azt jelentette, hogy szinte egész délután késő estig beszélgettünk Jókai műveiről, Jókai életéről. December 16-án volt a harmadik elődöntő, Eger, Szeged és Budapest 12. kerület versenyzett. Én ekkor is Budapestet gondoltam esélyesnek, de Szeged nyert.

A SZOT-oktatási központba mentünk ki este, és ott az egész csapat közösen nézte meg a harmadik elődöntőt. A döntő 23-án volt Pesten a stúdióban. Dél előtt 10 óra körül indultunk Füredről. Fülepi Pálnak még pénzt kellett szerezni, mert senki nem számított arra, hogy mi bekerülünk a döntőbe. Elfogyott a Tanács erre a célra folyósított pénze, úgyhogy 10.000 forintot kért Fülepi Pál még pótlólag a Városi Tanácstól segítségként, mert csak kellett enni a csapattagoknak az egész nap alatt, meg buszt is kellett bérelni, hogy eljussunk a stúdióba. Ez is élő adás volt. Nagyon hosszú nap volt az a december 23. Füredről 10 órakor indultunk, délután kamerapróbák voltak, és este indult az adás. A döntő csapatai: Budapest V. kerület, Balatonfüred és Szeged.

Végül is a háttérsegítőinkkel együtt összesen, egy busznyi ember, 35 fő ment Pestre. Harmadikak lettünk. Eleve az szép eredmény volt, hogy bekerültünk a döntőbe. Szeged nyerte, és Budapest lett a második. A harmadik díj egy video lejátszó volt, s most el kellene magyaráznom a mai digitális világban élőknek, hogy miért volt hatalmas dolog nyerni egy video lejátszót a városnak.

A döntőben nemcsak kérdések voltak, hanem az egyik feladat az volt, hogy egy Jókai regényalakot kellett megszemélyesíteni. A feladatot tudtuk előre, s úgy kellett regényalakot választani, hogy az átöltözésre alig volt idő. Pontosan úgy nézett rám mindenki, mint amikor „előléptettek” csapattaggá. Természetes, hogy rám, mint a legfiatalabbra tukmálták rá a feladatot: legyek Czipra, a cigánylány. Ezt lehet a legrövidebb időn belül megszemélyesíteni, csak a hajtamba tűztek egy virágot, meg rám adtak egy vállkendőt, a kezembe a cigánykártyát és már kész is volt Czipra. Volt két mondatom is, de arra már nem emlékszem, hogy mi. Pillanatok alatt ki is találták, melyik Jókai darabból jöttem elő.

Mivel a döntő december 23-án volt, 1 nappal karácsony előtt, csak az ünnepeket követően jöttünk össze újra. Fülepi Pál végig járta a nagyobb vállalatokat azzal, hogy mi itt a szabadidőnket áldoztuk be és rengeteget készültünk, sok munkánk volt benne és ezért mi nem kaptunk pénzt. Meg tudnának-e bennünket jutalmazni, lenne-e valami felajánlás. Lett. Nem is kevés. Megdöböntő és nagyon jó érzés volt, hogy mindenki úgy fogta föl, hogy ez egyfajta discsőség a településnek, a városnak igen jó reklám. Rengeteg ajándék jött össze. Természetesen készpénz nem, de volt vásárlási utalvány, három napos bécsi út, Szovjetunióba kiutazás.

A csapat tagjaiban és a segítőkben felvetődött, hogy együtt kéne maradnunk, mert ez egy jól összekovácsolódott társaság, kiválóan éreztük magunkat együtt. Klubként kellene működnünk, ahol Jókai emlékének az ápolása, a Jókai művek népszerűsítése lenne a feladat. Az alakuló közgyűlés a Hazafias Népfrent és a Művelődési Központ, tehát Fülepi Pál és Cseh Tibor vezetésével jött létre 1984. március 5-én, két hónappal a vetélkedő után. Akkor a Petőfi utca 42-ben volt már a Művelődési Központ, ott alakult meg a Jókai Kör.

Kik voltak ott? Széles Sándorné, Karika Erzsébet, Rosta Róbertné, Rezes Molnár Lajosné, Németh Ákosné, Szekeres Mihályné, Pekó Edit, Horváth Mihály, Lipták Gáborné, Zákonyi Ferenc, Kurys Tivadar, Szilvási Zoltán, Farkas Edit, Kellei György, Grimm József, Fehér Csaba, Dibusz László, Litkey Balázsné, Petrőcz László, Cseh Tibor, Fülepi Pál és én. A klub feladatának tekintette a város történelmi múltjának megismerését és megismertetését, honismereti feladatok végzését. A javaslat merült fel a különböző évfordulók megünneplésére, emléktáblák megkoszorúzására.

Klubvezetőnek Farkas Editet választottuk meg. Az első irodalmi estet május 17-én rendeztük meg a

zeneiskolában⁹, Bodosi György és Kemény Géza köztünk élő költők műveit mutatták be a gimnazisták, valamint felléptek a zeneiskola növendékei is.

Június 23-án meglátogatta a klub a felsőörsi restaurátorműhelyt és megnéztük Baláca pusztát. A kirándulást a Nosztoriban egy közös szalonnasütéssel zártuk.

A klub változó helyszínén tartotta a rendezvényeit: Kedves cukrászda, házasságkötő terem¹⁰, Városi Művelődési Központ.

Vendégünk volt Czingráber János, a Napló újságírója, Keresztury Dezső, Gyurkovics Tibor, Eigel István, Kulcsár Ödön, a *Mi világunk* főszerkesztője.

A kezdeti lendület után a tagság lelkesedése alábbhagyott. Mivel elköltöztem Balatonfüredről én már nem tudtam részt venni a klub életében, a rendezvények szervezésében. Majd több, mint 10 év után térek vissza az akkor már Jókai Fórumnak nevezett és egyesületi formában működő csoporthoz és vállalom el a titkári feladatokat. Az 1980-as évek második felének tervei csak részben valósultak meg. Volt, ami évtizedek multáival vált valóra. Még 1986-ban sikerült kiadni a füredi antológiát. A címe *Hajnali szél* lett, kiadta a Balatonfüredi Városi Tanács és a Balatonfüredi Jókai Kör. A következő szerzők publikáltak benne: Bodosi György, Fehér Csaba, Gaál Antal, Kellei György, Kemény Géza, Kondor Ilona, Móczár Albert, Németh István, Szabó Anikó (vers és próza); Bányai Erzsébet, Grim József, Németh Anikó, Ökrös Géza, Pálffy Károly (festmény, grafika).

Akkor nem valósult meg a Füredi Füzetek elnevezésű folyóirat, amely Balatonfüred helytörténetével lett volna hivatott foglalkozni. Majdnem 20 évnek kellett elteltie, hogy - ha nem is ezen a néven - de életre kelljen egy helytörténet lap, a Füredi História.

Józsa Tivadar (írói nevén: Bodosi György) 1986-ban az egyik klubösszejevetelen így fogalmazott:

„Balatonfüred az ország vendégszobája, a kultúra területén viszont visszaesés van. Ebben a kultúrában benne van az építészet is, és meg kellene hagyni a város sajátos arculatát. A legnagyobb baj, hogy nincs városi művelődési központ, mármint, hogy szervezetileg van, de nincs olyan épület, amelyben a helyi művelődést meg lehetne oldani.”

Nehezményezték többen, hogy a Jókai klub a helytörténetészeket és az irodalmárokat fogja össze, a többi művészeti ág mintha nem férne bele.

A klub újjáalakuló közgyűlése a Nyugdíjas klubban volt 1986-ban. Klubvezetőnek Kellei Györgyöt választották meg azzal, hogy a rendezvények szervezéséhez és lebonyolításához Cseh Tibor a művelődési központon keresztül biztosítja a

hátteret. A következő időszak rendezvényein a helyi írók, költők bemutatkozásán kívül a klub vendégei voltak: Nemere István, Bertha Bulcsu, Czine Mihály, Bisztrai Ádám. A tagság ellátogatott Udvardy Erzsébet festőművész badacsonytomaji műtermébe.

1988-ban még voltak honismereti előadások, de a közelgő politikai változások mellett vagy miatt elsorvadt a klub összetartó ereje, lassanként megszűnt a klubélet.

*Non ti muovi piu? Ma si muove, eppure si muove.*¹¹

Jegyzetek:

1. A filmet Hajdufy Miklós rendezte, Jenőy Kálmán szerepében Kozák András volt látható.
2. HU-MNL-VeML XXIII. X. 458 A Hazafias Népfront Balatonfüredi Városi Bizottságának iratai, Veszprém.
3. Felber György gyártásvezető, Born Ádám rendező, Fodor Imre szerkesztő
4. Sötér István (Szeged, 1913. június 1. – Budapest, 1988. október 7.) Kossuth-díjas író, irodalomtörténész, esszéista, egyetemi tanár, Hegedűs Géza (Budapest, 1912. május 14. – Budapest, 1999. április 9.) háromszoros József Attila-díjas magyar író, újságíró, költő, színházi szakíró, kritikus, egyetemi tanár, Nagy Miklós (Szombathely, 1924. június 27. – Budapest, 2002. április 13.) magyar irodalomtörténész, egyetemi tanár.
5. Dr. Uzsoki András (Pacsá, 1925. október 23. – Dunakeszi, 2011. június 30.) egyháztörténész, régész, muzeológus. Ebben az időben a veszprémi Bakonyi Múzeum tudományos főmunkatársa, illetve igazgatója volt, Balatonfüreden élt.
6. Az iroda a Jókai utcában közvetlenül a sorompó alatt az úgynevezett Rák-panzió (Gyors-és Gépíró iskola) épületében volt.
7. Szűcs Károlyné (1943-2023) a Művelődési, Egészségügyi és Sport osztály vezetője volt.
8. Napló 1983.december 9-i szám
9. A zeneiskola akkor a Bajcsy-Zsilinszky utca 30. szám alatt volt.
10. Akkor a házasságkötő terem a Kéki utcában volt, abban az épületben, ami ma az ANTSZ.
11. *Már nem mozog? De mozog, és mégis mozog.*

Képek a balatonfüredi elődöntőről

Az utolsó képen: Berkes Zsuzsa (balra) és Baán Beáta (jobbra) [a háttérben profilból: Cseh Tibor]
(Forrás: Baán Beáta, Kellei György, Városi Helytörténeti Gyűjtemény)

SIMON ATTILA

DEBRŐCZI TIBOR EMLÉKTÁBLÁJÁNAK AVATÓ BESZÉDE

Polgármester Úr! Tisztelt Ünneplők! Kedves Megjelentek, a család tagjai, kollégák, emlékezők!

Dr. Debrőczi Tibor emléktáblájának avatására gyűltünk össze a Balatonfüredi Állami Szívkórház előtt a mai napon.

Dr. Debrőczi Tibor 1955 és 1975 között töltötte be a Szívkórház főigazgatói posztját.

50 év telt el halála óta. Ezalatt látszólag **megváltozott a világ** körülöttünk. Az orvostudományban különösen gyorsak a változások; új képalkotó diagnosztikák terjednek el, melyek egyre jobb felbontással és a funkciók egyre pontosabb leírásával segítik a betegségek diagnosztikáját, a terápia vezetését. Egyre több beültethető eszköz áll a ritmuszavarok felfedése, terápiája szolgálatában. Egyre több betegséget kezelhetünk katéteres eljárásokkal, amik háttérbe kezdik szorítani a szívsebészetet. Számos új gyógyszer került kifejlesztésre, ami segít a betegségek eredményesebb gyógyításában. A mesterséges intelligencia napi alkalmazása kopogtat az ajtón. Az ellátásokat bizonyítékokon alapuló irányelvek segítenek szervezni, egységesebbé, biztonságosabbá, hatékonyabbá téve az ellátásokat. Gyorsan elavuló könyvek helyett egyre gyakrabban a világhálón keresünk információkat, illetve ma már teszünk fel kérdéseket az AI-nak.

Most mégis azért gyűltünk össze, hogy a Szívkórház egy **régi korszakának nagyformátumú vezetője előtt** tisztelegjünk, hogy mostantól az erresetálókat feladat elé állítsuk: ne csak a várost, ne csak a patinás kórházat lássák, de egy percre álljanak meg és emlékezzenek a nagy elődre.

Ez a **kórház ma nem így nézne ki**, nem a mai feladatait látná el, ha nincs Debrőczi Főigazgató Úr. Ő volt az, aki felismerte az idők változását és új útra indította a kórház fejlődését. Személyes emlékeim nem lehetnek az időszakról, de néhány könyv segítségével (források: Prof Dr. Veress Gábor, Dr. Kerkovits Gyula és persze Dr. Debrőczi Tibor), no meg a Wikipédia, és néhány, még Főigazgató Urat ismerő kollégával történt beszélgetés alapján bennem a következő kép rajzolódott ki:

Vezetése alatt fejlődött a Szívkórház. Dicsérjük, mint ellátás szervezőt. Az Ő nevéhez fűződik, hogy a kórházban lakó egészségügyi szakszemélyzetnek a Liliom utcában társasházat emeltek, a kiköltözött dolgozók helyére betegek kerülhettek. A Kállai Éva Szakiskolával megszervezte a munka melletti ápolónő képzést, amiben kollégai aktív részt vállalt-

tak. Jelentősen nőtt az ellátásba vont ágyak száma a külső épületek bevonásával. Emelkedett az ellátó orvosi és gyógyító személyzeti létszám. Vezetésével zajlott a Főépület rekonstrukciója.

Erősödött a gyógyászat. Elterjedt a betegek terheléses vizsgálata. Horváth Mihály Professzor úr vezetésével radioizotóp labor indult, radiocirkulográffal szív verőtérfigatot és perctérfigatot tudtak meghatározni.

Szívbetegség utókezelése helyett kialakult a **kardiológiai rehabilitáció**. Az intézet bekapcsolódott a WHO kardio rehabilitációs programjába. 1960-ban megnyílt az első tornaterem. Ez úttörő munka volt a hazai viszonyok között, a megszokott fizikai kímélet helyett egy jól felépített és felügyelt mozgásprogram kialakítása, mely külföldi tanulmányutak tapasztalatai alapján kristályosodott ki. Kevés, a 60-as években leírt orvosi mondatot lehetne aktuálisnak találni és bátran idézni, de én most ezt teszem. Debrőczi írja: „*A legfontosabb a betegségtudat kérdése... Intézetünkben a betegekkel közvetlenül foglalkozó orvosi, asszisztensi és ápolói személyzetnek ismernie kell a szívbetegekkel való foglalkozás alapvető szabályait. Tapasztalataink szerint, ha a betegek minden kérdésükre számukra érthető választ kapnak, és a betegségük keletkezésére, továbbá a veszélyeztetettségre vonatkozó tudnivalókat a betegeknek elmagyarázzuk, akkor van lehetőség arra, hogy a degeneratív szívbetegségeknél csaknem mindig túlzott betegségtudat teljesítménytudattal legyen formálható.*” Eredményeiről előadásokban, közleményekben számoltak be, inspirálták a hazai gyakorlat fejlesztését.

Emellett nagy hangsúlyt fektetett a tudás megszerzésére.

Igazgatása idején indultak el a heti referálók, melyek a mai napig segítik kórházunk orvosait, hogy a legfrissebb szakmai információkhoz juthassanak hozzá, melyeket megvitathatnak, a sajátos helyzetéhez adaptálhatnak.

Kezdeményezésére indultak újra a háború óta szünetelő balatonfüredi orvosgyűlések, melyek meghatározó rendezvényei a magyar kardiológus társadalomnak.

Olyan széles látókörű vezetőként emlékszünk rá, aki új lendületet adott az általa vezetett egészségügyi intézménynek, aki felhelyezte Balatonfüredet

a kardiológiai hazai térképére, aki olyan kollégákkal vette körül magát, akik szakterületeiken az ország vezető szakembereivé váltak. Ezt a munkát vitték tovább utódai, ezért áll most is kórház e helyen, biztosítva a város és vármegye polgárainak korszerű kardiológiai ellátását. Ez továbbra is Magyarország legnagyobb kardiológiai rehabilitációs

intézménye, országos társ gyógyintézet, ami a Gottsegen György Országos Kardiovaszkuláris Intézettel a kardiológia teljes spektrumát lefedő egység.

Mindezekre emlékezve avatjuk most fel ünnepélyesen Dr. Debrőczy Tibor főigazgató úr emléktábláját.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

TÓTH-BENCZE TAMÁS

ÚJABB EMLÉKJEL BALATONFÜREDEN

2025. április 4-én a szívkórház bejárata mellett a falon emléktáblát avattak az intézmény egy korábbi vezetője tiszteletére.

Debrőczy [helyesen: Debrőci, 1945-ig Dögl] Tibor Manó Adolf, dr. (Budapest, 1915. március 13. – Budapest, 1975. december 20.) orvos, belgyógyász, kardiológus.

1938-ban a budapesti egyetemen szerzett orvosi oklevelet. 1938-tól 1948-ig a fővárosi egyetemi I. sz. belgyógyászati klinikán volt orvos. 1948-tól Szekszárdon a Tolna vármegyei közkórház belgyógyász igazgató főorvosa. 1950–52-ben a szőnyi járási kórház belgyógyász főorvosa. 1952-től volt Balatonfüreden az Állami Szívkórház belgyógyász főorvosa, igazgató-helyettes, 1955-től haláláig igazgató főorvosa. Létrehozta a szívbetegek rehabilitációs központját, bevezette a kardiológiai komplex terhelés elvének alkalmazását, 1957-től szervezésében ismét megrendezték a balatonfüredi orvosnapokat. Vezette a balatonfüredi rendelőintézet, valamint a helyi kórház és szanatórium tervezését és építését. Kardiológiai tevékenysége is jelentős. Önkezeléssel vetett véget életének.

1975. december 29-én délután több ezren kísérték utolsó útjára a szívkórház tragikus hirtelenséggel elhunyt igazgató főorvosát, majd a városi művelődési ház fúvószenekarának munkás gyászindulója közepette Veszprém megye párt, állami és társadalmi szerveinek első számú vezetői álltak díszőrséget, a koszorúkkal övezett ravatal mellett, ezt követően végső nyugalomra helyezték. Sírja Balatonarácson, a Lóczy Lajos utcai református temetőben található.

A márvány emléktáblát Bubla János László, balatonfüredi kőfaragó mester készítette. A bronz domborművet Franciaországban készítette a Ville-dieu-les-poëles városbeli 1865-ben alapított CORNILLE HAVARD fémöntőde a Borsos Miklós által a család részére készített plakett alapján, dr. Kikin-

dai Zoltán ügyvéd – a táblaállítás kezdeményezője – megrendelésére. Az emlékjelet fia, dr. Debrőczy Tibor, dr. Kikindai Zoltán ügyvéd, dr. Simon Attila főigazgató és Molnár Judit balatonfüredi önkormányzati képviselő, a Humán Erőforrás Bizottság elnöke leplezték le. A rendezvényen részt vettek és egy-egy mondattal megemlékeztek nagyapjukról az egykori főorvos Amerikában élő unokái is.

Az emléktábla felirata:

„*Id. Dr. DEBRŐCZ TIBOR / 1915 – 1975 / 1952 – 1955 igazgatóhelyettes, 1955-től haláláig igazgató főorvos / emlékére. / Működése alatt az intézmény kiemelt jelentőségű lett. / Megszervezte az első korszerű kardiológiai rehabilitációs központot. / Lehetőséget teremtett a háború befejezése óta szünetelő / orvosgyűlések megtartására. / 1967 évben, Trinidad hajójával Kékszalag győztes. / >> A gyógyításnak szentelte életét. << – Keresztury Dezső 1975 / >> Állította a család Balatonfüred Város Önkormányzata és / a Balatonfüredi Állami Szívkórház támogatásával.<<”*

TÓTH-BENCZE TAMÁS

EGY SIKERES ÜGYVÉD HIHETETLEN KALANDJAI FÜREDEN – AVAGY EGY IRATKÖTEG TÖRTÉNETE

Pont 25 éve, egy érdekes cikk jelent meg Churchill angol politikus, államférfi és Karády Katalin füredi találkozásáról és fellobanó szerelméről.

Akkor arra jutottam, hogy a romantikus történet valószínűleg csak a cikk írója képzeletének szüleménye. Tagadhatatlan, hogy az írás érdekes és a szerzőnek a történet mellett szóló érvei és a „bizonyítékok” is meggyőzőnek tűnnek, ha olyan valaki olvassa el, aki nincs legalább nagyjából tisztában a tényekkel. őszintén szólva, első olvasásra még nekem sem tűnt fel semmi különös. Aztán alaposabban olvasva, kezdtem kételkedni a hitelességében. Kezdve azon, hogy a „falumúzeumban” (egészen pontosan: helytörténeti gyűjtemény) nem található sem Winston Churchill szivarvágója, sem pedig Karády Katalin törött nyelű teniszütője. [Az eltelt 25 év alatt sem került elő.]

Néhány hét múlva 2000-ben, Angliából telefonon – szerencsére magyarul – is érdeklődtek a relikviák után, mondván olvasták a kérdéses cikket. Akkor kezdtem el alaposabban utána nézni a témának és akkor azzal, hogy Füreden biztos nem történhetett, ismételten lezártam tekintetem a kérdést.

2004 januárjában dr. Kubassek János, a Magyar Földrajzi Múzeum akkori igazgatója füredi látogatásakor mesélte milyen érdekes cikkel találkozott kutatásai során. Gyorsan kiderült, hogy ugyanarra az írásra gondolunk. [Megjegyzem, Kubassek János még egyik könyvébe is belevette a történetet.] A Füredi Históriaiban 2004-ben és 2011-ben is foglalkoztam a Karády kontra Churchill ügygel.

Benyovszky László „*Sir Winston Churchill: Summer on the Lake (Balatoni nyár): Lappangó remek-művek*” című írása a Magyar Nemzet 2000. június 24-i számában, a 36. oldalon is olvasható.

A szerzőnek nem az ez az egyetlen ilyen jellegű opusza. 1998-tól 2000-ig bezárólag a Napi Magyarország és a Magyar Nemzet oldalain összesen huszonhat „lappangó remekmű” látott napvilágot. Olyanok szerepelnek közöttük, mint például „*Stig-linc, a pesti sólyom*” [segíték – Stirlitzről, a német elhárításba beépült szovjet ügynökről van szó], vagy mint „Schwarzanegger a téeszirodán”, valamint a „*Szörharisnya*” [ismét segíték – J. F. Cooper Börharisnyájának újraértelmezett változata], no, és természetesen a „*Balatoni nyár*”.

Összefoglalva: ezek egytől egyig tulajdonképpen fiktív, parodisztikus történetek.

Úgy tűnik a történelem megismétli önmagát. Idén, 2025-ben, a Jókai napok keretében bemutatnak egy Jókai Mórról szóló új könyvet. A dr. Praznovszky Mihály irodalomtörténész által írt kiadvány rendkívül nagyon érdekes, lebilincselő, a nemzet mesemondójára – Jókai Mór – vonatkozó teljesen hiteles részletekkel sűrűn megtűzdelt. A kötetben szintén végig központi szerepet játszó „ügyvéd” nagyapa, valamint a hozzá köthető családi történet azonban – személy szerint úgy vélem – kissé más besorolás alá esik. Három napi kutatás után arra jutottam, hogy az ügyvéd balatonfüredi kalandjai valóban hihetetlenek, mert valójában soha meg sem történtek. Véleményem szerint sem ő, és a családból valószínűleg más sem – természetesen leszámítva a szerzőt – sosem járt Balatonfüreden, és nyaralójuk sem volt itt. A nagyapaapidíjas hivatalnok volt Szentesen, az ottani árvízmentesítési társulatnál. 1870-ben született és 1944-ben hunyt el. Nagy valószínűséggel – az esetleges katonaidőt leszámítva – el se hagyta szűkebb pátriáját. Az anyai nagyapa 1877-ben született Fülekko-vácsiban, (női) szabó volt Salgótarjában, és ő már 1910-ben elhunyt (a felesége losonci születésű volt). A kötetbeli családi történetben az egyetlen hiteles, valós adat a szerző apjának halálzási éve – talán csak véletlenül, tévedésből írta be helyesen.

A könyvben joghallgatóként feltűnő édesapa vaskereskedő volt Salgótarjában, többek között varrógépeket, kerékpárokat árult és 1948 után műszeresként tartotta el a családját. A trianoni nagykövet nagybácsi (Iván) – legjobb tudomásom szerint, mint ilyen, az egyik szülő fiútestvére –, bár az illető valós személy volt, valószínűleg csupán névrokon lehetett, de a legjobb esetben is csak nagyon, nagyon, de tényleg nagyon távoli rokona – talán – a szerzőnek.

Nehogy valaki elkezdje keresni már a füredi nyaralójukat, mert nem volt ilyen. Horribile dictu: esetleg valakinek még eszébe jutna az az ötlet is, hogy emléktáblával kellene megjelölni a házat.

Amennyiben viszont az volt a cél, hogy valami, az átlagostól eltérő, egyedi jellegű könyvet adjanak ki, hát az – el kell ismerni – maradéktalanul sikerült.

Ajánlom mindenkinek figyelmébe és elolvasásra ezt a szó szoros értelmében fantasztikus kiadványt, tényleg rendkívül szórakoztató, amely megvásárolható Balatonfüreden a Lipták Gábor Városi Könyvtárban (is). De, ne vegyék túlságosan komolyan.

CSIZMAZIA DARAB JÓZSEF

LAKATOS ANDRÁSRA EMLÉKEZTÜNK

Néhány hónapja, pontosan 2025. március 29-én lett volna 100 éves Lakatos András, a XX. század kiemelkedő, innovatív magyar szőlész-borász szakembere. Születésnapján, Balatonfüreden a református temetőben lévő emléktáblánál emlékeztek meg róla tisztelői. Az emlékbizottság még halála évében, 2016-ban döntött úgy, hogy az előző évben itt felállított emléktáblán szereplő, a Balatoni Borrégió hat neves szőlész-borásza mellé kerüljön fel méltóképpen a február 20-án elhunyt Lakatos András neve is. Gazdag országos és nemzetközi munkásságának vannak balatonfüredi vonatkozásai is, melyekről érdemes a kerek évforduló kapcsán megemlékezni.

Lakatos András Kalocsán született. Édesapja Lakatos Albert jogász, a kalocsai Sárközi Takarékpénztár igazgatója volt. A jezsuita szerzetesrend helyi Szent István gimnáziumában érettségizett, majd felvételt nyert Budapesten a Kertészeti és Szőlészeti Főiskolára.¹ Már tanulmányai során eldöntött pályaválasztása, melyről később így vallott:

„Dr. Kosinszky Viktorral² való találkozásom eredményezte a felismerést, hogy a szőlővel kell foglalkoznom, a szőlőt kell hivatásul választanom, mert az az igazi.”³

Lakatos András a hajtatóházban
(Lakatos Bálint tulajdona)

Első kapcsolata Balatonfüreddel, azaz annak idején a még önálló Balatonarácscsal 1948 őszén kezdődött, amikor a világháború után 1947-ben az egész országban újjászervezett szőlészeti felügyelőségek közül a balatonarácsira nevezték ki állami pinceellenőrnek. A hatóság működési területe Zala vármegyének egészére és Veszprém vármegye balatonfüredi járásának a területére terjedt ki, de ehhez tartozott a lovasi szőlőoltvány-alany telep is. Arács pinceellenőri munkáját röviden így foglalta össze:

„Ezeket felügyeltük, emellett tanítottam a szakiskolában és annak kis bemutatószőlőjében, fiatalokat, idősebbeket egyaránt.”⁴

Lakatos András nem csak az Agráregyetem Kertészeti- és Szőlészeti Karát végezte el, hanem levelező tagozaton a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdasági Szaknárképző Intézetét is. Pedagógiai végzettsége alapján így Arácson taníthatott is a szakiskola kollégiumában. 1949-ben azonban áthelyezték Villányba a volt Teleki féle Oltványtermesztő és Nemesítő Gazdaságba, majd később 1955-ben ismét visszatért a Balaton partjára, Balatonboglárra főkerítésnek, ahol kiteljesedett szakmai karrierje és jelentős része volt a borkombinát felépítésében és működtetésében.

1963-ban, az előző évi franciaországi tanulmányútja alapján javasolta a minisztériumnak a Grenache, Carignan, Cabernet sauvignon, Muscat Lunel, Chardonnay, Semillon, Sauvignon, Pinot gris és Cardinal francia szőlőfajták beszerzését részben kísérletek, részben tömegszaporítás céljából. Ugyancsak ekkor javasolta egy helikopter beruházását is a hatékonyabb és gazdaságosabb növényvédelem érdekében.⁵ De ebben a jelentésében említette meg azt a ma is korszerű gondolatot, hogy a bortörvény megváltoztatásával lehessen esetenként alacsonyabb, 9 M° alkoholtartalom⁶ alatti borokat is forgalomba hozni.

Javaslatára a 60-as években Balatonbogláron álltak a tápanyag-gazdálkodás új módszerére, amelyet így foglalt össze:

*„Kiváló kutatók, szakértők bevonásával azt a felismerést, hogy a szőlőt – más kultúrákhoz hasonlóan – a saját igényei szerint «etetni kell», laboratóriumunk a levél-analízis módszerével a gyakorlatban megvalósította, s a talaj- és növénytáplálást új alapokra helyeztük.”*⁷

Korszerű laboratóriumot hozott létre, valamint meghonosította a rendszeres szaktanácsadást. Ugyancsak ő honosította meg az országban a Moser-féle szélessoros intenzív művelésmódot.⁸ 1972-ben az országban elsőként bevezette a kombájnnal való gépi szüretelést.⁹

1973-ban a tudományosan megalapozott, korszerű nagyüzemi szőlőtermesztés és borászat hazai elterjesztéséért, a Balatonboglári Állami Gazdaság

nemzetközileg is elismert tevékenységéért Lakatos András kertészmérnököt, a gazdaság igazgatóhelyettesét az Állami Díj II. fokozatával tüntették ki.¹⁰

Az 1970-es évek végén került ismét Balatonfüredre, amikor az AGROBER¹¹ termelési technológiai főosztályvezetőjeként, a Kurucz Albert vezette balatonfüredi székhelyű Badacsonyvidéki Állami Pincegazdaság igazgatóhelyettesének nevezték ki. A cég annak idején Észak-Dunántúl öt megyéjében: Veszprém, Fejér, Komárom, Győr-Sopron és Vas működött. Évente több mint 400 ezer mázsa szőlőnek megfelelő szőlőt, mustot, egyszer-kétszer fejtett bort is vásárolt, illetve dolgozott fel és értékesített.¹² Lakatos András megszervezte, hogy Balatonfüreden és a többi telephelyen is korszerű körülmények között tárolják a bort. Több úttörő jelleghő borászati technológiát vezetett be a vállalat borászati üzemeiben.¹³

A Balatonvin Borlovagrend tagjai balról-jobbra: Lakatos András, Gubicza Ferenc nagymester és dr. Teszár József egy borrendi rendezvényen, Csopakon 1984-ben

(Gubicza Ferenc tulajdona)

1981-ben a Gubicza Ferenc vezette, és egyre bővülő Csopak Tája, majd Balatonfüred-Csopak Tája MgtSz¹⁴ felkérte a frissen kialakított pincészeti igazgatói munkakörre. Lakatos András váltott és egészen 1985-ig itt dolgozott. A szövetkezet egyike volt az ország kilenc legnagyobb növénytermesztési- és állattenyésztési rendszerének.¹⁵ A szőlőtermesztés 526 hektáron folyt. Az ő feladata volt a modern, korszerűen felszerelt borászati üzem és laboratórium létrehozása, illetve üzemeltetése. Az új exportborokat kezelő pince 10 000 hl kapacitású lett és a szövetkezet többi telephelyén további 16 000 hl tárolókapacitást alakítottak ki úgy, hogy a teljes szőlőtermést a szövetkezet maga dolgozhassa fel.¹⁶ A szövetkezetnél való munkájáról így vallott:

„Az épülő borászati üzem a kor legkorszerűbb felszerelésével büszkélkedhetett az 1980-as évek elején. Ottani működésem, és a csopakiakkal közös utazásaink során igyekeztünk alaposan megismertetni és megszerettetni a francia szőlőtermesztést, borászatot. Ahogy hajdanában az apróhirdetéseken fogalmaztak: «minden megoldás» érdekelt, ami a csopaki bor nevét, hírét növelheti. Együtt gondolkodtunk, egyik ötlet hozta a másikat.”¹⁷

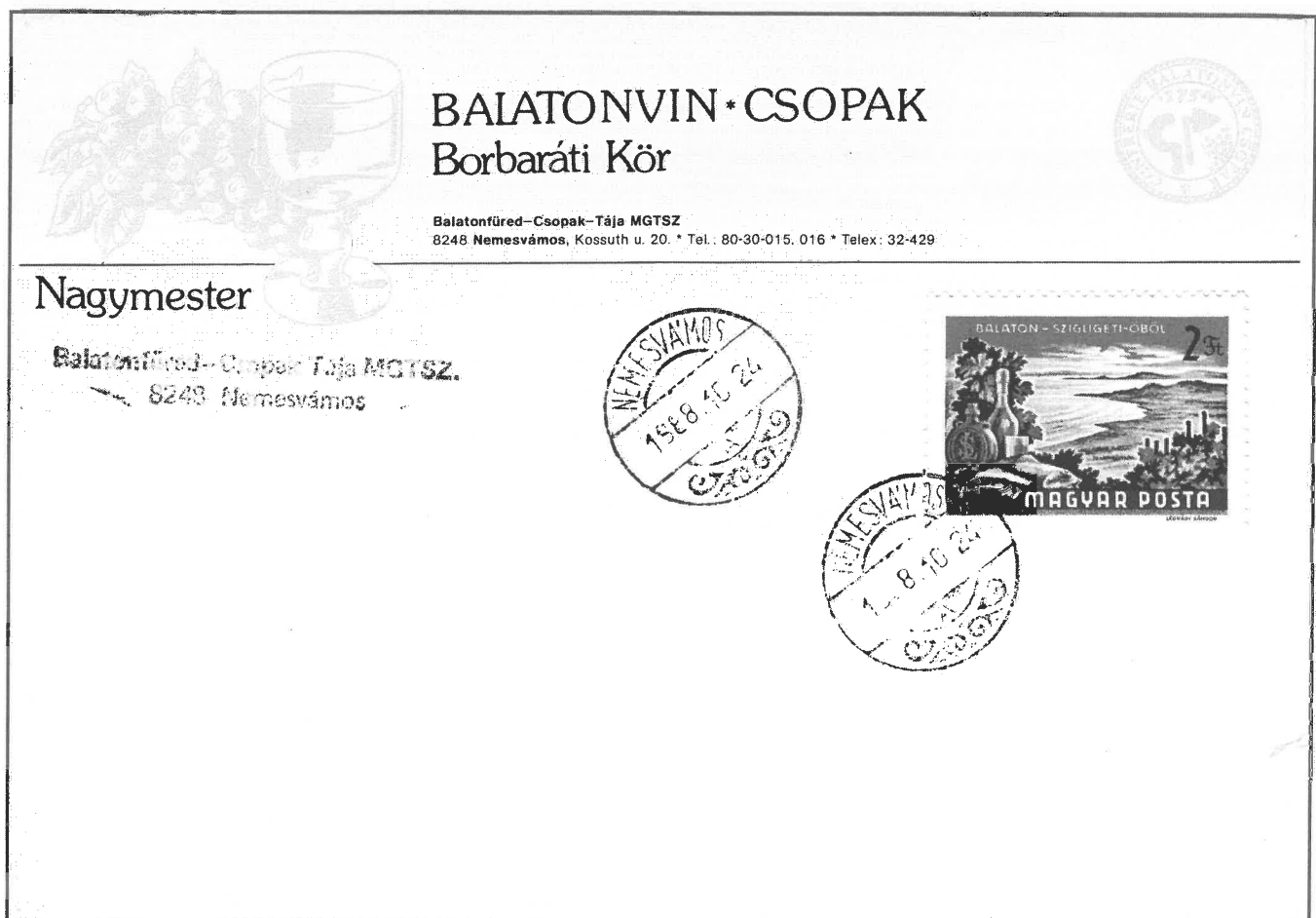
Lakatos András egyben az MGTSz keretein belül megalakított Balatonvin Export Borászati Társulás igazgatói teendőit is ellátta. Nyelvtudását és az évek során kialakított nemzetközi kapcsolatrendszerét felhasználva irányította a szövetkezet borexportját.

1986 és 2001 között az Agroinvest tanácsadójaként Brazíliában dolgozott a csemegeszőlő termesztés fejlesztésén.

Az ott elért eredményei alapján kapta meg Brazíliában a külföldi állampolgárok számára adható legmagasabb állami kitüntetést, a „*Dél Keresztje a csillaggal rend parancsnoki fokozata*” érdemrendet. (Comendador da Ordem Nacional do Cruzeiro do Sul)

Munkásságáért idehaza pedig, mint az Agroinvest Rt. állami díjas vezető szaktanácsadója 2000. augusztus 20-án Mádl Ferenc köztársasági elnöktől vehette át a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje kitüntetést (polgári tagozata).¹⁸

2004 -ben a Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kari Tanácsa Lakatos Andrásnak „A Magyar Kertészet Fejlesztéséért” díjat adományozott.¹⁹

A Balatonvin Borrend megalakulását követően használt nagymesteri levélboríték

(szerző tulajdona)

Volt azonban életében még egy fontos kapcsolódási pont Balatonfüredhez, és ez a Balatonvin Borlovagrend és annak megalapítása. Lakatos András saját elmondása szerint már 1958-ban, brüsszeli útja során felfigyelt a világkiállításon az egyik, a XVI. században alapított elzászi francia borrendre, amire később, közel ötven év távlatából így emlékezett vissza: „A pavilonokat nézegetve feltűnt nekem, hogy különböző, ám módfelett díszes, ízléses mentékben, dolmányokban, köpönyegekben járnak kelnek egyesek. Érdeklődtem, miért hordanak ilyen viseleteket, s kiderült, hogy ezek az emberek borlovagok. Elsőnek az alsace-i²⁰ borrendet ismertem meg. Tudtam mi a bor, sejtettem a lovagiság lényegét. De, hogy a kettő össze is tartozhat itt vált világgossá előttem. Tetszett nekem, beleszerettem.”²¹

A kezdeti lelkesedésétől vezetve azután későbbi franciaországi útjai alkalmával más francia borrendekkel is megismerkedett. De itthon azonban egészen 1976-ig várnia kellett, míg megalakíthatta Baján Magyarország első borrendjét, a „Pax Corporis-t”,²² az 1971-ben létrehozott magyar Vue Touristique Idegenforgalmi Propaganda- és Kiadó Vállalattal együttműködve. Ő kereste meg azután 1984 januárjában Gubicza Ferencet, a Balatonfüred – Csopak Táj MGTSz elnökét az IPV-től²³ dr. Teszár József és Winkler Ferenc kíséretében, hogy együtt javasolják neki egy új borrend életre hívását. Nem sokkal azután, már 1984. március 4-én, Csopakon, a nevezetes Suly-féle kúriában meg is alakult a Balatonvin Borlovagrend nyolc alapító taggal²⁴ és első, alapító elnök-nagymesternek Gubicza Ferencet választották. Még ugyanabban az évben Lakatos Andrást is felavatták a borred tagjai sorába. A Balatonvin lett azután Magyarországon sorrendben a harmadik borlovagrend és egyúttal az első borrend a Dunántúlon.

Lakatos András 2001 novemberében is járt Balatonfüreden, amikor felkérték a Balatonvin Borlovagrend által első alkalommal megszervezett bál fővédnökének, melyet a borrend tagjai és családtagjai az Arany Korona vendéglőben tartottak meg.²⁵ Talán hivatalosan 2004-ben képviselte utoljára a borrendet Balatonfüreden, amikor részt vett a Magyarországi Borrendek Országos Szövetségének 9. ünnepi kongresszusán, ahol felszólalásában meghatottan emlékezett vissza a borrend megalapítására és a kezdeti lépésekre.²⁶

Lakatos András munkásságával kapcsolatosan meg kell még emlékezni egy általa művelt interdiszciplináris tudományterületről is, ami ugyan nem köthető szorosan Balatonfüredhez, azonban igen lényeges szerteágazó alkotó tevékenysége megértéséhez.

Anyai nagyapja, Berauer József híres egyházzenesz volt, a magyar egyházzene egyik megújítója.²⁷ A családi hatásra Lakatos András ifjúkorában a zenei pálya felé orientálódott és csak később vált elhivatott szőlész – borásszá. Már brazíliai tartózkodása idején is, de elsősorban onnan hazatérve foglalkoztatta a bor és a zene különleges kapcsolata. Azon fáradozott, hogy meghatározza, melyik borhoz milyen zenemű illik, avagy fordítva, melyik zeneművet hallgatva melyik fajta bort kell feltálatni, hogy az élmény kiteljesedjen. Véleménye szerint Liszt Ferenc II. Magyar rapszódijához leginkább a Zenit, vagy a Cserszegi fűszeres illik. Csajkovszkij zenéjéhez viszont a villányi vörösbor kapcsolható. De Lehár Ferenc: „A mosoly országga – Szu Csong dala” mellé a Cserszegi fűszeres a megfelelő bor. Bedrich Smetana: „Hazám” szimfonikus költeménye II. tételéhez viszont a Pinot noirt javasolta, mert annak mélysége van és ereje. És így tovább...²⁸ Tudományos téziseit előadásain „A bor muzsikája” címmel osztotta meg az érdeklődőkkel.²⁹

ARANYACSKA
ÉTTEREM-SÖRÖZŐ
Lakatos András
VINÁRIUM

2001. március 23. 18 óra
„**A bor muzsikája**”
Borkóstoló
vacsoraest
szimfonikus zene
kiséretében.
A bor és zene harmonikus
kapcsolatát bemutató
előadást megkomponálta:
Lakatos András
a borok nagykövete.
Asztalfoglalás az 518-860-as
telefonszámon.

Lakatos András interdiszciplináris vacsorája az
Aranyacska Étteremben

(Dunántúli Napló)

És végezetül egy idézet a 100 éve született Lakatos Andrástól, amely oly jellemző volt kezdeményező, úttörő munkásságára: „...nyugodtan hagyjátok el a járt utat a járatlanért, ha bizonyosak vagytok abban, hogy jól értettétek meg a szőlő, a táj, a világ szavát – így, ebben a sorrendben”³⁰

A nagy borász elődök táblája Balatonfüreden a református temetőben, a 2025. március 29-i megemlékezésen

(szerző felvétele)

Hivatkozások - Jegyzetek

- ¹ A főiskola 1945-ben elvesztette önállóságát és így Lakatos András végzőskor már a Magyar Agrártudományi Egyetem Kert- és Szőlészettudományi Karának diplomáját vehette át. Ma az intézmény a MATE Budai Campus.
- ² Ifj. Kosinszky Viktor (1909-1954), a Szőlészeti Tanszék alapító professzora. 1950-től a Szőlészeti- és Borászati Kutatóintézetben dolgozott elsősorban a szőlőkataszterek kidolgozásával, fajtagyűjtemények létesítésével.
- ³ „MAG Kutatás, Fejlesztés és Környezet”, 2006. február–március., 22. p.
- ⁴ Lakatos András: „Bor, Boglár, Brazília”, Syllabux Kiadó 2016, 124. p.
- ⁵ Lakatos András: „Beszámoló a gyümölcs – és szőlőtermelés egyes kérdéseivel kapcsolatos franciaországi tanulmányútról”, Balatonboglár, 1963. február 15., 63. p.
- ⁶ A francia feltalálójáról elnevezett Malligand-fok a bor alkoholtartalmát térfogat százalékban adja meg.
- ⁷ „MAG Kutatás, Fejlesztés és Környezet”, 2006. február–március., 23. p.
- ⁸ Moser féle művelés: A magas kordonművelés egyik módozata, mely lehetővé teszi a szálvesszős metszést a magas tőketörzsnek köszönhetően. Célja a termés mennyiségének és minőségének javítása mellett a gépesítés fokozása. Lenz Moser (1905-1978): „Weinbau einmal anders”, megjelent magyarul is: „Szőlőtermesztés másképpen” Mezőgazdasági Kiadó, 1967., (fordította dr.Csizmazia Darab Józsefné)
- ⁹ „Kertészet és Szőlészet”, 2000. december 21., 19. p.
- ¹⁰ „Agrofórum”, 2016. április 1., 103. p.
- ¹¹ AGROBER= Mezőgazdasági Tervező és Beruházási Vállalat (1963–1992)
- ¹² „Kertészet és Szőlészet”, 1978. november 2., 7. p.
- ¹³ „Kertészet és Szőlészet”, 1980. november 27., 6. p.
- ¹⁴ Hivatalosan a Csopak Tája MGTSz 1983. január 1-jével egyesült a balatonfüredi Jókai Tsz-szel és lett Balatonfüred-Csopak Tája MGTSz
- ¹⁵ „Figyelő”, 1984. szeptember 13., 45. p.
- ¹⁶ „Csopak Tája MGTSz Üzemi Lapja”, 1980. november, 2. p.
- ¹⁷ Lakatos András: „Bor, Boglár, Brazília”, Syllabux Kiadó 2016, 161. p.
- ¹⁸ „Kertészet és Szőlészet”, 2000. augusztus 31., 2. p.
- ¹⁹ „Kertészet és Szőlészet”, 2004. július 8., 2. p.
- ²⁰ Alsace (északkeleti régió Franciaországban) = Elzász
- ²¹ „Magyarországi Borrendek 1976–2006”, MBOSZ kiadás Budapest, 2006., 55. p.
- ²² Pax Corporis = A test békéje, Pápai Páriz Ferenc (1649–1716) orvosi könyvének címe: „*Pax Corporis, Az az: az emberi Testnek belső Nyavalyáinak Okairól, Fészkeiről s' - azoknak Orvoslásának módgyáról való tracta*”
- ²³ IPV= A Vue Touristique Idegenforgalmi és Propaganda Kiadó Vállalatot 1971-ben alapították, melynek célja hivatalosan a magyarországi turizmus népszerűsítése volt.
- ²⁴ Alapítók: Dénes János, Gubicza Ferenc, dr. Markovszky György, Ott László, dr. Szalay László, Szekendy Alajos, Varga István, Zsebők Zsigmond („*Balatonvin Borlovagrend 30 éve a Balatonfüred-Csopaki borvidéken 1984–2014*”, 2014., Borrendi kiadás, 9. p.)
- ²⁵ „Veszprémi Napló”, 2001. november 23., 11. p.
- ²⁶ „Veszprémi Napló”, 2004. március 5., 1,3. p.
- ²⁷ Lakatos András: „Bor, Boglár, Brazília”, Syllabux Kiadó 2016, 111–112 p.
- ²⁸ Lakatos András: „Bor, Boglár, Brazília”, Syllabux Kiadó 2016, 189–194 p.
- ²⁹ Például Pécsett 2001. szeptember 21-én, az Aranykacsa étteremben, Dunántúli Napló, 2001. március 22., 9. p.
- ³⁰ Lakatos András: „Bor, Boglár, Brazília”, Syllabux Kiadó 2016, 111. p.

TÓTH-BENCZE TAMÁS

KIEGÉSZÍTÉSEK A BÁL TÖRTÉNETÉRŐL SZÓLÓ ÚJ KÖNYVHÖZ

A könyvben szamosujvár-némethi Dániel Jánosné Kiss Augustza halálozási éve (1920) helytelenül szerepel. 1900. március 16-án hunyt el.

Krisztina és Ernő kislánya, Krisztina Izabella nem hét évesen, hanem négyéves és egy hónapos korában [„4 annorum et 1 mensis”], 1831. március 14-én meghalt. Annak alapján, hogy a bejegyzésben nincs külön megjegyzés a halál mibenlétét illetően, arra lehet következtetni, hogy az akkori ismeretek alapján „természetes” halállal hunyhatott el. Egyébként minden más esetben bejegyeztek volna valamilyen halál-okot, például: „cholera”. Az eleméri családi kriptában helyezték el, majd az új templom elkészültét követően a már elhunyt családtagokkal együtt ennek a templomában lelt végső nyughelyet, édesapját pedig jóval később mellette helyezték el. Itt megjegyezném, hogy a kriptában levő márványtáblán ugyan Ernesztin van és az, hogy 7 éves, de ezek szerintem valószínűleg „félrehallásnak” tudhatók be. Ezt támasztja alá, hogy az eleméri és ittebei keresztelési anyakönyvekben az újszülött leánygyermekes esetében többször is található az „Ernesztin” is, és a család képzettársítása esetleg erre vezethető vissza.

A bál szépe választás:

Így számolt be a bálról a „Divatcsarnok” 1860. augusztus 7-i száma: „Az Anna bál a füredi fürdői idénynek fénypontja szokott lenni, de ez, valamint az idény ez évben nem felelt meg a várakozásnak. A fürdő tömve volt ugyan vendégekkel, de leginkább azon osztály- s népfajból, mely dacára korunk összeolvastató jellemének, még mindig elszigetelten áll tőlünk. Ennek okát azonban fejtegetni most nem akarván, csak annyit említiünk meg, hogy a fürdői vendégek 9/10 része volt magyar, mely példás összetartással élvezé a hely kellemeit, s e részből állt kizárólagosan az Anna bál közönsége. Más években, mint mondjuk Somogy, Zala, Vas, Veszprém nagy számmal volt képviselve; s ez évben alig érkeztek néhányan, s így sem oly fényes, sem oly népes nem volt az Anna bál. Egyébiránt a válogatott és összetartó kis közönség elég kedélyesen mulatott. Hogy a férfiak úgy, mint hölgyek magyarosan voltak öltözve, most már felesleges volna is talán megemlíteni. Az utóbbiak között kitűntek Atala, Ivánkáné, Vécseyné, Jankovits Lászlóné, báró Dukáné, Darázs-Kováts Ida, Veres Szilárdka, Beke Aranka, Huszár Etelka, Rudnay Izabella, Pap Mili, Sixti és Horváth kisasszonyok. Általános lelkesedést idézett elő a derék ősz Hertelendy, ki fiatal hévvel járta a palotást, valamint a vendégko-

szorú kedvencze, a derék Zichy Manó gróf, ki nyájaságával és kellemteljes magyar tánczával mindenkinek kedvét megnyerte. Fönntartjuk magunknak, Füreden töltött időzésünk emlékeit, s e helyiségre vonatkozó észrevételeinket más alkalommal részletesen elmondhatni.”

1862-ben választottak először bál szépét, vagyis egész pontosan: „Az est és vigalom királynéja iránt szerkesztőségünknek nyilatkozni nem lehet, mert az idén mindenkorra úgy alakult a férfúi társaság, hogy most és minden jövő alkalommal egy elnököt választ, kinek két szavazatjoga lesz s az Annavigalom királynéjának megválasztása felett titkos szavazattal, s a szavazatok többségével határozand a társaság, – az ekképen megválasztott Estkirálynéjának, megtisztelés és a nyilvános elismerés jeléül, emlékeül – a mythologia Eris almájaként, mely a >>legszebbiknek<< adatott – egy aranyalma fog, ha már távozott volna a megválasztott úrhölgy, két tagból álló küldöttség által utánküldetni s az egész társaság által aláíratott Emlékirat hozzá csatlásával ünnepélyes nyilatkozat mellett kézbesíteni, – ha pedig a megválasztott Estkirályné még szerencsétlené e szertartás kivihetése alkalmával a fürdői közönséget jelenlétével, úgy mind ezek természetesen helyben foganatosítatnak.” – ahogy azt a Balaton-Füredi Napló írta 1862. augusztus 3-i számában. Az augusztus 14-i számban pedig már olvasható volt, hogy: „Augustus 11-én vett búcsút fürdőnktől Kozma Irma kisasszony, ki az Annavigalom aranyalmáját, mint őt szótöbbséggel megválasztott estkirálynéja, magával viszi Erdélyhonba. Az aranyalma átadásakor, a tizenkét tagból állott küldöttség a következő s a választók által aláíratott emlékiratot nyújtotta át Kozma Irma úrhölgynek ... Az aranyalmára következő fölírás van metszve: >>Emlékiül az Annavigalom Királynéjának Kozma Irma kisasszonynak a B.-Füredi Társaság által julius 27. 1862.<< – Az alma nagysága felér a legnagyobb fajta tafotalma nagyságával, mintegy 7–8 lat nehéz lehet – és igen szép kiállításal van elkészítve.” 1 lat nagyjából 17,5-18 gramm tömegnek felel meg, tehát a Kozma Irmának adományozott aranyalma megközelítőleg 13-15 dekagrammos lehetett. Az 1862-es kezdeményezésnek nagyon sokáig nem volt folytatása. Bár bál szépét elképzelhető, hogy időnként választottak ugyan, de aranyalmát (egész pontosan: arannyal futtatott, vagy bevont) – a jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján úgy tűnik – legközelebb csak az 1959-es (más forrás szerint már

az 1958-as) balatonfüredi Anna-bálon kapott a legszébbnek kikiáltott hölgy – legalábbis Füreden. Olybá tűnik, hogy ezt a luxust már a XIX. században se nagyon engedhették meg, ahogy azt a „Hölgyfutár” 1863. július 23-i számában írta, némileg irigykedve: „... De hiába, mikor valaki Füreden mint királynő, forcirozott suffrage universelle útján aranyalmát kap, akkor a császárfürdőben csak megilleti azon méltóság, hogy egyedül ő tarthassa fenn a kalapját! ...”

Itt megjegyezném, hogy 1861-ben baráthi Huszár Etelka [Adelaide] Anna Alexandrina Karolina, később csepei Zoltán Béláné (Pest, [valószínűleg] 1843. március 12. előtt – Nógrádberczel, 1894. július 16.) – aki egyébként már az 1860-as bálon is ott volt [lásd valamivel feljebb] ismét ott volt a bálon. A Balaton-Füredi Napló 1861. augusztus 2-i számában a bálról az alábbi jelent meg:

„Julius 28-án volt az ugynevezett elhirdetű füredi Anna-bál. Több év óta a díszes vendégkoszoru e bálig tart, ezután már elhagyják Füredet. A vendégfogadó igen díszes és nagy teremében szokott tartatni, a tánczvizalom mellette van szinte egy nagyszerű terem, melyben ebédelni szoktak, 0.1 [délután] órájában már összegyűltek, s szép számmal lejtették a vegyes tánczokat. Képviselve volt a magasb aristocrátia, a szabadabb elvű magas kör, a középosztály szintén. Hölgyeink nem annyira pazar fényvel, mint sajátságos és választékos egyszerűséggel ékíték a mulatságot. Hej, nem tudom, hogy van, de nekem sehogyan sem volt inyemre, azt a cotilliont két egész óra hosszant járták, aztán az a sok polka, zepperl, s Isten tudja mi még, magyar ruhásokhoz csárdás illik csak gyönyörűn, más oly kirivó s majdnem nevetséges. Bál királynét szeretnék nevezni, de sokan voltak, s nekem mindnyája úgy tetszett mind mindannyi. Gróf Somsich Riza kisasszony lett volna bizonyosan a bálkirályné, ha pár nappal előbb Tölünk el nem távozik. Általánosan Huszár Etelka k[is]. a[sszony], a szende bájos és kellemdus honleányt emelték ki.

Férfiaink szépen viselték magukat, köztük volt egy dániai és francia mágnás, egyszer láttam egy kis darabig csárdást tánczoltak, a mi nem vált szégyenükre. Zenészeink ügyesen és szabatosan játszottak és közben közben nem hosszú szünetet tartottak, mint némelyek szokták. A szolgálát gyors volt, de az ár borsos. Csupán a bemeneti díj 2 [forin]t. k[rajcár]r., miért nem két ennyi, a ki ott volt az annyit is megadott volna? még mi a melegség miatt izzadtunk s szemünket a röpke tündéreken, a bájos tánczosnőkön, az inasok és szolgálók a folyosón és lépcsőzeten élvezték a szép virágok illatát – ezt azért meg, hogy kár annyi és oly szép cserepes széltebe hosszába kirakni és a világi-

tásban értem ott kint – fukaroskodni, majd volt szerencsém a setétben, elesetni még pedig estve, mert már nem csodálnám ... a báladó tulajdonos Majer úr dicséretet érdemel a rendezésért, s megérdemelt volna még annyi közönséget, mint mennyi volt. Fürednek e bálja felülmulhatlan szép szokott lenni, de az idén gátolta az is hogy véghetlen zimankos égi háboru dühöngött kint s a Balaton keble fel-fel háborodott s haragosan tekintett szerelmes párjára Füredre, hogy ő még akkor is mulat, midon a természet róka tánczot járta vele.

A tánczvizalomnak reggel 5 órakor vége lön s a Rákóczy indulóval szép csendesesen szállásunkra sietünk.”

Véleményem szerint ennek a fenti egyetlen egy leírás alapján azt állítani, hogy már 1861-ben is lett volna bál szépe [vagy ha úgy tetszik, bálkirálynő] választás, meglehetősen erőltetett. A beszámoló írója is csak feltételes módban írt „bál királyné”-ről. Szóval, tetszik, avagy nem tetszik, érjük be annyival, hogy csak 1862-ben volt az első. Annyit fűznék még hozzá, hogy Etelka édesanyja, alsósztrégovai és kelecsényi Madách Anna Henrika (Alsósztrégova 1818. április 18. – Buda, 1866. október 23.) Madách Imre (1823–1864) nővére volt.

Tekintetes baráthi Huszár Sándor (1820–1883) földesúr, valamint Madách Anna Henrika 1842. április 19-én fogadtak örök hűséget egymásnak Alsósztrégován. 1843. március 12-én keresztelték meg elsőszülött gyermeküket Pesten, a terézvárosi római katolikus plébánián. A keresztstülők Huszár Károly táblabíró [valószínűleg baráthi Huszár Károly József János Baptist Gáspár (1803–1889)], valamint Madách Imréné kesseleőkeői Majthényi Anna (a nagymama) voltak. 1844. január 5-én pedig már Kemenécen keresztelték meg, a Hont vármegyei Barátiban született második leányukat, a Jolánka Anna Ida névré. A kettő között valamivel több, mint 9 és fél hónap telt el, de nem elképzelhetetlen, hogy ilyen gyors egymásután érkeztek a gyerekek, és az is lehetséges, hogy Etelka tényleges születése és a megkeresztelés hosszabb is idő is eltelt. Rajtuk kívül még 5 testvér született, Henrietta Alexandra Anna 1845-ben, Ida 1846-ban, Laura Anna Mária 1847-ben, Anna 1850-ben, Gizella 1852-ben.

Az 1861-es fürdővendég-névsor szerint Etelka, édesanyjával és a szobalánnyal 1861. július 1-jén érkeztek meg a fürdőhelyre Barátiból. 1862-ben Etelka már férjhez is ment. Több gyermeke született: 1863-ban Etelka [Adelaide] Piroska Gizella Anna, 1865-ben Béla Sándor Géza, 1866-ban Jolánta Mária Anna, legalábbis eddig ennyit sikerült beazonosítani.

1825

MEGHÍVÓ

A HAZASIAS NÉPFRONT BALATONFÜREDI BIZOTTSÁGA,
A Veszprém Megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatala
és a
BALATONFÜREDI KÖZSEGI TANÁCS VÉGREHÁJTÓ BIZOTTSÁGA

MR. PÁLUS B-ÁN, SZOMBATON RENDEZI
A MÁR III. ÖTA HAGYOMÁNYOS

ANNA-BÁL'T
BALATONFÜREDEN

A SZOT SZANATÓRIUM SZÍNHÁLTÉRÉBEN ÉS ÉTTERMÉBEN
ESTE 7 ÓRAI KÖZDETTEL, MELYE ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT
SZERETTEL MEGHÍVJA

A RENDEZŐSEG

MŰSOR

1825

1962

1. MEGHÍVÓ
2. BUDAPESTI ÁLLAM SZÍNHÁZ TÁNCOSZÁLLÁSA
3. ELŐ BÉLYEGTANÁCS
4. MR. PÁLUS B-ÁN, SZOMBATON RENDEZI
5. ANNA-TÁNC A MÁR III. ÖTA HAGYOMÁNYOS
6. BALATONFÜREDI KÖZSEGI TANÁCS VÉGREHÁJTÓ BIZOTTSÁGA
7. ÉLJELKÖR AZ ANNA-BÁL SZOT-MAGYARISÁGÁNAK A SZOT SZANATÓRIUM SZÍNHÁLTÉRÉBEN

MEGHÍVÓ

TÖLD MÁRIA
TIBOLD MÁRIA
VADÁK KIS LÁSZLO

ÉTEL TŐL KÉZVE

MELY ÉVA ÉS NEMZETISÉGI
A SZOT KÖZMŰVÉSZETI ÉS ÉRTÉKELŐ BIZOTTSÁG

TUDNIVALÓK

A BÁL BÉLYEGTÁRSASÁG A SZOMBATON RENDEZI
A MÁR III. ÖTA HAGYOMÁNYOS
A SZOT SZANATÓRIUM SZÍNHÁLTÉRÉBEN ÉS ÉTTERMÉBEN
ESTE 7 ÓRAI KÖZDETTEL, MELYE ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT
SZERETTEL MEGHÍVJA

A BÁL BÉLYEGTÁRSASÁG A SZOMBATON RENDEZI
A MÁR III. ÖTA HAGYOMÁNYOS
A SZOT SZANATÓRIUM SZÍNHÁLTÉRÉBEN ÉS ÉTTERMÉBEN
ESTE 7 ÓRAI KÖZDETTEL, MELYE ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT
SZERETTEL MEGHÍVJA

Az 1962-es Anna-bál meghívója
(Városi Helytörténeti Gyűjtemény)

DIPLOME D'HONNEUR

Nous, la Confrérie des Chevaliers Balatonvin Hongrie
(Balatonfüred-Csepak),

en accord avec notre direction, nous avons accueilli parmi
nos chevaliers, lors de notre réunion de
fête, ayant eu lieu le 22 mars 2014,

MÓR JÓKAI,

le grand écrivain hongrois,

Il est devenu chevalier d'honneur perpétuel de notre
Confrérie, et

nous le témoignons pour l'éternité, par le présent
Diplôme d'honneur rédigé et admis par nos membres.

Koczor Kálmán
Grand Maître

Szabó István
Maître de cérémonie

DÍSZOKLEVÉL

Mi, a Magyarországi Balatonvin Borlovagrend
(Balatonfüred-Csepak)

tisztségviselőinkkel jó egyetértésben
a 2014. március 22-én tartott ünnepi összejeövetelünkön

JÓKAI MÓR URAT

a magyarok irófejedelmét

örökös tisztelelbeli Borlovagjárunkká fogadjuk,
és ettől az általunk közösen kiállított
és elfogadott Díszoklevéllel
örök tanúságot tesszünk.

Koczor Kálmán
Elnök-nagymester

Szabó István
Ceremóniamester

*Jókai Mór borrendi díszoklevele Koczor Kálmán elnök-nagymester
és Szabó István ceremóniamester aláírásával*

(Csizmazia Darab József felvétele)